

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

OBS! Nästa nummer utkommer under loppet af Augusti månad.

1902

Ny följd V årg.

Bäft. 11

TIDSKRIFT FÖR SOCIALA

OCH LITTERÄRA INTRESSEN

UTGIFVEN AF

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET

REDAKTÖR: LOTTEN DAHLGREN

INNEHÅLL:

MAJ LAGERHEIM: Kristendomen och kulturmänniskorna. »Fariseism i våra dagar»
af Anna M. Roos.

ALBERT HENNING: Midsommarnatt.

M. ANHOLM: Från Tiflis. Bref till Dagny.

L. D—N: »Föreningen för kvinnans politiska rösträtt.»

Föreningsmeddelanden.

»Barnavård.»

Sommarkurserna i Stockholm 1902.

Bilaga: Fredrika-Bremer-Förbundets berättelse för 1901.

SVECIA,

Solidt, tidsenligt Lifförsäkringsbolag.
Ömsesidighetsprincip. — Svensk dödlighet.

Kontor: Regeringsgatan 3.

Olycksfall-försäkringsanstalten **GOTHIA.**

Afslutar olycksfallförsäkringar på liberalaste och tidsenligaste vilkor.

Hufvudkontor: Regeringsgatan 3, 2 tr.

Om några smittosamma sjukdomar och deras sociala faror.

Föreläsning för kvinnor af Doktor Ellen Sandelin.

Wilhelm Billes Bokförlags-Aktiebolag.

Pris 75 öre.

Största lager af
Duktyger,
Lakans- och Örngåttslärfter,
Handdukar, Hollands, Madapolam,
Piqué, Broderier & Spetsar.
Specialité: **Damutstyslar,**

hvilka förfärdigas å egen Syateljier och levereras fullt färdiga, märkta och tvättade.

Egen Tvätt- och Strykinrättning jemte Ångmangel.

Nordiska Kompaniet.

F. d. K. M. Lundberg, Stureplan.

— Aktiebolaget Nordiska Kompaniet. —

Textilafdelning, Thyra Grafström.

Färdiga och påbörjade **Broderier** på siden, kläde, lärft- och yllestramalj, passande för **Dukar, Portiärer, Mattor, Kuddar, Serveringsdukar** m. m. **Mönster** uthyras. Rekvisitioner från landsorten ombesörjas pr omgående.

Obs.! Ändrad adress: *Birger Jarls gatan 18 B.*

Nya Hushållsskolan

(för bildade flickor). Grundad 1881.

Föreståndarinna: **Fröken H. Cronius.**

Nya Hushållsskolans Matsalar

Vestra Trädgårdsgatan 19.

OBS.! Särskild matsal för fruntimmer.

Klagomål öfver svårighet att få köpa verkligt god Ättika har föranledt Liljeholmens Vinfabrik att tillhandahålla sin, sedan många år för god smak och fin arom kända Ättikssprit, på förseglade flaskor försedda med fabriken's etikett och spädningstabell.

För kapitalister, särskildt fruntimmer, har det länge varit ett önskningsmål att kunna öfverlämna värden af sina värdepapper och skötseln af sina affärer åt någon person eller institution, som med absolut säkerhet förenade punktlighet och noggrannhet i utförandet af det anförtrodda uppdraget äfvensom prisbillighet. En sådan institution är

Stockholms Enskilda Banks Notariatafdelning

(Lilla Nygatan 27, expeditionstid 10-4),

som under garanti af Stockholms Enskilda Bank åtager sig vård och förvaltning af enskilda personers och kassors värdepapper.

Exempel 1. Om en person hos Notariatafdelningen deponerar obligationer, inkasserar Notariatafdelningen vid förfallotiderna kuponger och tillhandahåller deponenten influtna medel. Vidare efterser Notariatafdelningen utlottningar af obligationer och underrättar deponenten i god tid, ifall en denne tillhörig obligation blifvit utlottad, samt lämnar förslag till ny placering af det ledigblifna kapitalet.

Exempel 2. Om inteckningar deponeras hos Notariatafdelningen, underrättar Notariatafdelningen gäldenären därom att räntorna å in-teckningarna skola till afdelningen inbetalas, hvarefter de medel, som inflyta, till deponenten redovisas. Vidare tillser Notariatafdelningen att in-teckningarne blifva i vederbörlig tid förnyade. Om en hos afdel-ningen deponerad in-teckning genom underlåten förnyelse skulle förfalla, ersätter Stockholms Enskilda Bank därigenom uppkommen skada.

Förvaringsavgift: 50 öre för år pr 1,000 kronor af deposi-tionens värde, dock ej under två kronor.

HYLIN & C^{OS}

FABRIKSAKTIEBOLAG

— KONGL. HOFLEVERANTÖR. —

UTSTÄLLNINGSTVÅLAR:

VIOL, HYACINTHE, HÉLIOTROPE, SYRÉN M. FL.

THEA-ROS-PARFYM M. FL.

prisbelönta med

GULD MEDALJ I STOCKHOLM 1897.
I GEFLE 1901.

Försäljes i våra butiker

12 Regeringsgatan — Vesterlånggatan 16

A. T. 64 69.

A. T. 24 97.

samt hos alla finare parfymhandlare i riket.

(S. T. A. 99922)

Aug. Magnusson

46 & 48 Vesterlånggatan 46 & 48

STOCKHOLM.

(Etablerad 1860.)

Största lager i Norden

af

Kulörta och Svarta Klädningstyger
i **Siden** och **Ylle**,
Bomullsvaror, Kapptyger och Schalar.

Afdelningen

för å egen fabrik confectionerade artiklar, in-
rättad efter utländskt mönster, erbjuder ett
storartadt urval af **färdiggjorda**

*Promenad- och Sällskapsklädningar,
Bluslif och Kjolar,*

*Res-, Rid-, Velociped- o. Gymnastikdräk-
ter, Morgonrockar och Underkjolar m. m.*

Allt efter senaste modeller.

Riks-Telefon 6 26.
Allm. Telefon 2867.

**Profver på begäran
kostnadsfritt.**

Riks-Telefon 6 26.
Allm. Telefon 28 67.

OBSERVERA det stora lagret i Svarta Klädningstyger.

Kristendomen och kulturmänniskorna.

»Fariseism i våra dagar» af *Anna M. Roos*.

Skall man säga, att de religiösa spörsmålen »flyta ofvanpå» i vår tid, eller är indifferentismen den härskande ståndpunkten? Ibland känner man sig mer frestad till det ena, ibland till det andra omdömet. Det är många företeelser, som tyda på lifaktighet på det andliga området, exempelvis den kristliga studentrörelsen. Men å andra sidan möter man på många håll, både bland bildade, halfbildade och obildade, så mycken kompakt liknöjdhet för allt, som rör det religiösa lifvet, att det tycks finnas föga utsikt för kristendomen att någonsin eröfra världen. Om det å ena sidan inte är ondt om bildadt folk och särskildt bildad ungdom, för hvilka kristendomen blifvit lifvets kraft och ändamål, så finnes det å andra sidan stora massor af intelligenta och högt utvecklade människor, som vändt kristendomen ryggen, endera därför, att de känt sig besvikna och bortstötta af den kristendom, som mött dem, eller därför, att de aldrig ansett det löna mödan att där söka hvad de behöfva.

Om detta är kristendomens fel, eller de kristna kyrkornas och kyrkolärornas, eller om skulden ligger ensamt hos dem, som förkasta kristendomen, det är en fråga, som ofta blifvit föremål för debatt. Ännu är det väl högst få af kyrkans män eller af dem, som göra anspråk på att kallas kristna, som kunna förmå sig att erkänna, att skulden till någon del ligger hos dem, i deras framställning af kristendomen i lif och lära. Att felet ligger i kristendomen själf, är en sats, som förfäktas både af män, som studerat och sökt förstå den kristna religionen och människosjälels lifsbehof, och af sådana, som med fördomsfullt förakt gått den förbi. För de många, som nalkas kristendomen i tveksamt hopp att där finna, hvad de förgäfvets sökt på andra håll och hvad de känna sig icke kunna vara utan: ett fäste för sitt lif, ett mål att sträfva till, en tro, som kan bära genom tillvarons gåtfulla lidanden och vedemödor — för alla dessa är de kristna församlingarnas trångsinta fariseism, lika väl som kristendomsförnekarnas upplysta förakt, en svår stötsten på vägen.

Just till dessa vänder sig Anna Roos' »Fariseism i våra dagar». Afsikten med denna bok är att visa, att kristendomen, »då den befriats från dogmernas skymmande hölje, åter skall röja sin segrande kraft och visa, att själen af naturen är kristen». Utgående från en af innerlig personlig fromhet präglad kristendomsuppfattning, vill förf. bevisa, dels att Kristi lära är mycket friare, mänskligare och högre än våra dagars kristendom, dels att denna lära kan tillfredsställa äfven vår tids högst utvecklade, mest kritiska och fordrande andar.

Boken framträder icke med anspråk på vetenskaplighet, men den är grundad på ett ganska vidtomfattande och djupgående studium, särskildt af de första århundradenas kyrkohistoria och af kristendomens förhållande till den helleniska kulturen. Förf. gör själf sina jämförelser och drar själf sina slutsatser, i stället för att upprepa andras meningar. Arbetet är emellertid alltigenom populärt hållet och tillgängligt för »den bildade allmänheten». Äfven i ett sådant arbete är dock bristen på rubriker och innehållsförteckning rätt kännbar. Den totala frånvaron af dylikt gör, att boken ser oöfverkomlig ut och är ytterst svår att hitta i. Om man vill läsa om ett ställe, som särskildt tilltalat en — och sådana ställen finns det godt om — har man alls ingen annan ledning än sitt minne. Det vore stor skada, om någon af denna brist skulle låta afskräcka sig från att ge sig in på studiet af boken. När man väl börjat, ryckes man snart med och fångslas af framställningens stilla styrka, af tankarnas djup och skönhet, af den vackra värmen i talet om Människosonen.

* * *

Bokens tendens är polemisk, kritisk, men det finns mycket positivt i den. Det är rätt svårt att af dess titel sluta sig till dess innehåll, ty »fariseism» tages i ganska vidsträckt bemärkelse, och förf. vänder sig äfven mot kristendomsföraktarna, kritiserar äfven den ståndpunkt, som anser, att kristendomen spelat ut sin roll. Det är lika sällsynt som uppbyggligt att i detta den individuella frihetens och auktoritetsföraktets tid träffa på en personlighet, som icke hör till något parti, som ställer sig i opposition mot alla auktoriteter — utom en. Det finns en auktoritet, som Anna Roos erkänner. Men det är heller icke någon vanlig modern och partibildande auktoritet; det är Jesus Kristus — inte den kyrka, som nämnes efter honom, inte heller någon modern teologskola eller religiös riktning, som ansett sig förstå honom bättre än andra,

inte bibeln heller, utan bara han själf, hans egen personlighet, såsom man lär känna den genom att lefva med honom.

Fariseismen definieras sålunda: »man skulle snarast kunna beteckna det fariseiska skrymteriet såsom ett påtagande af en yttre hamn af fromhet, detta dock icke alltid med något afsiktligt bedrägeri, utan i och under den förutsättningen, att religionen består i denna yttre gudaktighet». Det tyckes mig dock, att evangelieberättelserna gifva vid handen, att det just är som bedragare och hycklare, Jesus stämplat fariséerna, som personer, hvilka spela en roll, ge sig sken af en fromhet och helighet, som de icke äga. Betydelsen af det ord, som öfversattes med »skrymtare», synes antyda, att detta var Jesu tanke om dem. Det var hyckleri han varnade för såsom »fariseernas surdeg», det var mot hyckleriet i främsta rummet, som han utslungade sitt ve. Därför behöfver ju detta icke hafva varit en utmärkande egenskap hos alla eller ens de flesta fariseer, utan blott hos dem Jesus hade framför sig som sina motståndare. Och vore det fråga blott om en öriktig uppfattning af religionens väsen, skulle väl Jesu sjufaldiga verop förefalla bra hårdt. Så till vida är namnet fariseism icke alldeles tillämpligt på alla de företeelser, förf. i sin bok framdragit. I Matt. 23: 13 säger Jesus om fariseerna, att de tillsluta himmelriket för människorna och icke heller själfva gå in i det. Om man också kan tillämpa första delen af denna anklagelse på de riktningar här är fråga om, hvem vågar tillämpa den andra och så själf göra sig förtjänt af namnet farisé? Det är nu inte heller förf:s mening; bokens syfte är mera positivt än negativt, mera att hjälpa de utestängda än att bestraffa dem, som stänga dem ute. Om fariséerna heter det också, att de bunda samman tunga bördor och lade på människornas skuldor, under det de själfva icke ville röra dem med sitt finger. Äfven i fråga om detta ord är blott första delen tillämplig på Anna Roos' fariseer. De äro folk, som vuxit fast i den öfvertygelsen, att den väg de själfva vandra, är den enda, som för till Gud, men de undandraga sig icke själfva, hvad de fordra af andra. —

Bokens första sidor behandla den i många kristna kretsar så vanliga bristen på »andlig blygsamhet» och den därmed följande benägenheten att döma som »världens barn» dem, hvilka icke använda den rätta sortens talesätt, och dem, som sällan besöka de offentliga gudstjänsterna. Vidare polemiserar mot den äfvenledes hufvudsakligen i pietistiska och sekteriska kretsar härskande åsikten, att man genom att förneka möjligheten af de eviga straffet tar bort något väsentligt från kristendomen. Om jag också håller

med förf. om, att predestinationsläran och läran om helvetesstraffen är oförenlig med kristendomens fundamentalsats, att »Gud är kärleken», är jag dock tveksam, om man är berättigad att dra den slutsatsen, att Jesus, då han talar om Gud som alla människors fader, därmed antyder, att »en gång måste i fadersfamnen alla barn åter samlas». Äfven om man själf känner sig mest tillfredsställd med denna tanke, är det dock alltför djärft att förklara en afvikande uppfattning stridande mot kristendomens anda. Agnosticisism synes mig i detta afseende vara den enda hållbara ståndpunkten.

Återstoden af första kapitlet ägnas åt det vida viktigare slag af formträldom, som består i, att man fordrar, att en person för att ha rätt att kallas kristen skall erkänna såsom sanning vissa dogmer eller symbola. Förf. medger visserligen, att enligt den lutherska kyrkans lära tron icke är ett försanthållande. Dock håller hon på, att »det stora flertalet af kyrkans tjänare och anhängare fordra, att den, som vill anses såsom kristen, skall erkänna en del dogmer, såsom t. ex. den om Jesu gudom». Om ock detta gäller om en och annan, tror jag dock knappast, att det är fallet med flertalet. De betrakta det som en beklaglig villfarelse att icke tro dessa dogmer, men de vägra icke att erkänna såsom kristen den, som i öfrigt förtjänar detta namn, äfven om han icke kan godkänna dogmerna. I alla händelser är redan det, att kyrkan och den rättrogna lutherska kristenheten anse dogmerna om treenigheten och om Kristi två naturer såsom grundvalar för en sann uppfattning af Guds väsen och af Kristi person, tillräckligt för att skrämja bort från kristendomen många, som annars skulle känna sig dragna till den. För deras skull, hvilka längta efter något att tro på och hålla sig till, men hvilkas förnuft uppreser sig mot tanken på en Gud, som är en och på samma gång tre, och icke kan komma till rätta med det dubbelys kyrkans Kristus är — för deras skull måste det stämplas som synd att förklara, att dessa dogmer höra till kristendomens väsen, att tron på dem är ett väsentligt element i den kristna tron. Det är att icke tillstämja dem, som äro på vägen till himmelriket, att gå in.

Dogmer och symbola kunna aldrig bli ett adekvat uttryck för den sanning, som är oss uppenbarad i Kristus, och de kunna därför aldrig tillfredsställa alla, ej ens alla samtida, långt mindre olika tidsskedens människor. Dogmerna äro närmast att betrakta som ett nödvändigt ondt, nödvändiga så länge kyrkosamfund äro nödvändiga, så länge icke hela människosläktet insamlats i Guds rike, så länge vi »se endels och profetera endels»; ett ondt, därför att de vålla split och strid och hätskhet, och ett ondt framför allt

därför, att de komma många att vända sig bort från kristendomen. Men om alla dogmer äro af ondo, kunde vi inte då lika gärna behålla dem vi ha som att söka skaffa oss andra? Nej, ty det är kristendomens storhet, att den passar för hvarje tid och folk och klass och bildningsgrad, att den är så allmängiltig och enkel och mänsklig och så hög och gudomlig, att den aldrig kan åldras. Men människoverk och människotankar åldras. Kristendomen har något att ge åt hvarje tidsålder, men icke i alldeles samma form. När den form, som en gången tidsålder funnit för sitt trosinnehåll, blifvit föråldrad och icke längre framställer kristendomen så, som samtiden kan ta emot den, då tro människorna, att det är kristendomen, som föråldrats, och vända sig åt andra håll med sin längtan och sitt sökande.

Det är vanligt att höra saken framställas så, som vore människornas högmod och kärlek till synden de enda orsakerna till, att de finna kristendomens lära förnuftsvidrig. Det är kanske så i en del enskilda fall, men det kan omöjligt vara anledningen till, att vår tid i stort sedt ansett sig ha hunnit förbi kristendomen. Orsaken till, att så många ärliga och uppåtsträfvande människor aldrig ens bry sig om att pröfva, om kristendomen kan ge dem, hvad de behöfva, eller göra upp räkningen med den, nästan innan de lämnat barndomen bakom sig, kan icke vara någon annan än den, att människotankar så skytt bort Kristi gestalt, att de trots all religionsundervisning aldrig komma i personlig beröring med honom. Man borde kunna fordra af kyrkans lära, att den icke stängde vägen till Kristus för någon, som längtar efter sanningen.

För den, som funnit Gud genom Kristus, borde dogmerna väl icke längre betyda mycket. Ty då blir det Kristi lefvande personlighet och Gudsuppenbarelse, som skymmer dem och gör dem öfverflödiga, då är det »blott af honom själf, som vi vilja mottaga det inre ljuset, medan vi förkasta allt, som står i strid med hans röst i vårt hjärta». Ja, så borde det vara, så skulle en kristen, fri från den yttre auktoritetens pinande tvång, lyssna till den inre gudomliga rösten, men för hur många, som vilja vara kristna, blir det inte till ångestfulla anfäktelser, detta medvetande om, att de icke kunna tro hvad kyrkan lär. För alla sådana, och för alla, som göra det svårt för andra genom att fordra mer än Kristus fordrade, och för alla, som tro, att kristendomen intet har att ge dem, därför att dogmerna äro dem motbudande, för dem måste det verka frigörande och mana till själfpröfning eller till förnyadt sökande att läsa detta kapitel om auktoritetstro och dogmatism.

De trinitariska och kristologiska dogmerna behandlas ganska

utförligt och med rätt mycken vetenskaplig apparat — citat från kyrkofäder etc. — som jag icke är kompetent att bedöma. Det för förf. viktigaste och grundläggande vid uppfattningen af dessa dogmer är emellertid detta: Kristus lärde icke Guds treenighet eller sin egen gudom, han har öfver hufvud taget icke gifvit lärjungarna någon trosbekännelse, icke förklarat tron på några lärosatser nödvändig för den, som vill ärfva evigt lif. I det följande visas, att det hufvudsakligen är genom den helleniska — neoplatonska — filosofins inflytande på kristendomen, som de ifrågavarande dogmerna utvecklats. De ha framgått ur filosofisk spekulation, icke ur försök att förstå, hvad Kristus och hans apostlar lärde. Och att dessa icke lära hvarken Kristi gudom eller Guds treenighet, är väl ofrånkomligt för den, som fördomsfritt läser Nya testamentet.

Med dogmen om Kristi gudom måste äfven försoningsdogmen uppgifvas, denna lära om »Satisfactio vicaria», som är så svårsmält för vår tids rättsmedvetande och bygd på en så ensidig och kras uppfattning af bibelns lära.

Med afseende på båda dessa dogmer är det emellertid icke blott kritik, som bjuds oss i föreliggande bok, utan äfven mycket positivt, många djupt tänkta och vackert sagda satser. Jag skall icke försöka referera de sidor (73—79, 83—86), som framställa förf:s egen uppfattning af Kristi person och af kristendomens innebörd, utan i stället rekommendera deras genomläsning. Äfven de, som tilläfventyrs icke dela hennes uppfattning, måste få ett djupt intryck af den personliga tro och kärlek, som här liksom öfverallt i boken är grundtonen.

* * *

Bokens andra afdelning, enligt min tanke den betydelsefullaste, handlar om kristendomens förhållande till asketismen. Detta är en fråga, som, för många åtminstone, har ännu större betydelse än frågan om dogmerna. Låt oss gå med på, att kristendomen icke är lära utan lif, säger man, låt oss medge, att det kan vara något med den trots förnuftsvidriga dogmer. Men en åskådning, som ställer sig främmande eller fientlig mot all mänsklig kultur, oskyldiga njutningar och allt skönt i lifvet, ett samfund, som fördömer allt sådant såsom örent och farligt, hur kan en nutida kulturmänniska hafva något därmed att skaffa? Det är sannt, att kristendomens anhängare alltifrån äldsta tider till våra dagar visat böjelse att undfly allt det, som går under namnet »världen». Men om än vissa af Nya testamentets författare visa spår af samma

bøjelse, så finnes dock intet däraf hos Mästaren. Den, om hvilken ett under berättas, som endast afsåg att höja glädjen vid en bröllopsfest, den, som af motståndare skymfades såsom frässare och vindrinkare, kan omöjligt ha haft något asketiskt i sin person. Asketismen har heller icke ursprungligen hemortsrätt i kristendomen, utan stammar, såsom Anna Roos på öfvertygande sätt visar, från Hellas och har från den helleniska världsåskådningen upptagits i kristendomen.

Men om Kristus aldrig fördömt, utan tvärtom genom ord och handling helgat den jordiska lifsnjutningen, då måste det väl från kristendomens synpunkt nästan anses orätt att undvika den? Nej, kristendomen är inte heller i detta afseende dogmatisk; det beror helt och hållet på individuella omständigheter, och det, som är rätt och lämpligt för den ena, är kanske orätt och skadligt för den andra. Det är därför en blodig orätt man begår, då man, som rätt ofta sker, dömer människornas andliga lif efter deras deltagande i eller afhållsamhet från s. k. världsliga nöjen eller de njutningar, den moderna kulturen bjuder. Sådana saker kunna vanligen ses från så många sidor. All ren njutning är utvecklande för en människa, och det kan synas orätt att gå förbi något, som vår personlighet kan hämta växtkraft af. Men njutningen är kanske ett hinder för något annat af än större betydelse för oss. Kanske för själfva försakelsen oss längre framåt, än njutningen skulle gjort. Mycken sådan försakelse af lifvets ädlaste njutningar, som för utomstående ter sig som ett klandervärdt stympande af den egna personligheten, är kanske nödvändig just för denna personlighets utveckling. »Den, som äter, förakte icke den, som icke äter, och den, som icke äter, fördöme icke den, som äter». När skola kristna börja tillämpa de orden och låta hvar och en handla efter sitt samvete? När skall »världen» se, att kristendomen icke är fiende till allt skönt?

Efter att ha visat, att den dualistiska åskådning, enligt hvilken materien i sig själf är ett ondt och själen blott genom att så mycket som möjligt afsöndra sig från kroppen kan nå sin fulländning, uppkommit inom den grekiska filosofin, undersöker förf. Jesu uttalanden för att se, om där finnes något spår af en asketisk lifsuppfattning. Hon finner, att Jesus aldrig gifvit något bud om afhållsamhet från mat och dryck, att han i fråga om äktenskapet väl är idealist, men icke asket. Äktenskapet är för honom det heligaste af alla band mellan människor. Hans uppfattning står i detta afseende så högt öfver hans samtids, att det varit mycket svårt för kristenheten att tillägna sig den. Först i vår

tid har man börjat förstå och tillämpa hans grundsatser, men hans anhängare ha i detta stycke visat sig som mindre trogna efterföljare än de skalder och tänkare, som alls icke vilja erkänna, att det är hans tankar de fullfölja. På dessa sidor, som handla om Jesu uppfattning af kärleken mellan man och kvinna, finna vi några af bokens skönaste och djupaste ord, präglade af en renhet och en värme, som man inte alltid finner förenade i uttalanden om detta ämne.

Öfver hufvud taget kan man få fram asketiska lärur ur Jesu ord blott genom att hänga upp sig på enstaka uttalanden och fatta dem som lagparagrafer i stället för att lära af honom själf, af hela hans rika, lefvande personlighet, som ser sanningen från alla dess olika sidor och icke ger allmänna regler, utan har ett särskildt bud för hvar och en af dem, han möter på sin väg. Offer kräfver han ofta, men offer af det mindre betydande för att vinna det, som är större och viktigare. »Den kraft, som vet att välja det fjärrare och större målet — hvilken ensidighet vore det ej att benämna den asketism!»

De kristna äro icke utan skuld till, att människor fått en så falsk uppfattning af Jesus, att han för många ter sig som en vek, sjukligt allvarlig och lifsfientlig personlighet, att kristendomen för många ser ut som en lidandeskult. De ha glömt att framhålla Jesu rent mänskliga kraft och höghet, hans snille, hans kärlek till allt skönt mänskligt, och att lidandet i Jesu uppfattning icke är i sig själf mera värdt än glädjen, utan har betydelse blott i den mån det för oss närmare Gud.

Det är ett rätt ofta framdraget argument mot kristendomen, att den förbiser själfhäfdelsens betydelse och att konsekvensen blir, att den kristne skall sträfva att utplåna sin egen individualitet. Anna Roos påpekar häremot, att Jesu förkunnelse var helt och hållet praktisk och icke afsåg någon filosofisk utredning af människans väsen, och att Jesus förmodligen ansåg, »att det icke är så särdeles behöfligt att enträget uppmana människor till att tillfredsställa sina egna önskingar och tillgodose sin egen naturs kraf». Ingen af vår personlighets krafter behöfver stäckas eller dödas, det fordrar icke kristendomen, men den fordrar, att de användas »till att främja Gudsriket på jorden».

* * *

Bokens sista afdelning är hufvudsakligen ett försvar för kristendomen. Förf. visar, att den icke har spelat ut sin roll. Tidsandan är icke längre afgjordt religionsfientlig. Positivismen har

upphört att tillfredsställa tänkande människor. Bakom agnosticismen döljer sig en längtan att finna något att tro på, ehuru misströstande om att finna det. »Jordmånen synes vara beredd för en sådd af idealistiska tankar. Men det är på säningsmännen, man väntar». Hur kommer det sig då — frågar hon — att kristendomen icke kan vara något för dessa människor? Orsaken kan icke vara någon annan än den, att den kristna kyrkan genom sina dogmer skymt Kristi lefvande gestalt och genom trångsinta förbud förfulat och försvagat det människoideal, han gifvit oss. Anledningen till att många, som icke finna något i kristendomen, taga sin tillflykt till teosofin, ehuru den i själfva verket predikar kristendomens grundsanningar, finner förf. däri, att den kristna kyrkan glömt att framhålla särskildt två viktiga punkter i Kristi lära, som teosofin däremot stryker under: broderskärleken och människans ansvar. Det måste medges, att broderskärleken, som Jesus låter vara den enda grund, efter hvilken människornas lif skall dömas, ofta får en alltför undanskjuten plats, särskildt när det gäller att offra något af sin egen samhällsklass' privilegier, till förmån för mindre lyckligt lottade bröder. Hvad människans sedliga ansvar beträffar, så kan det väl vara sannt, att det stundom talas om den syndaförlåtande nåden och frälsningen i ordalag, som icke tyckas lämna något rum för tanken om människans ansvar för sina gärningar; men jag tror icke, att detta är en beskyllning, som drabbar kristendomens bekännare i allmänhet.

Teosofin styrker sin lära om ansvaret genom teorierna om preexistens och reinkarnation. Preexistensläran är, enligt Anna Roos, den enda i en idealistisk världsförklaring antagliga och ger en möjlighet till lösning af den ångestfulla gåta, som pinar oss, då vi tänka på, med hur olika förutsättningar för ett sedligt lif olika människor födas. Enligt preexistensläran ha nämligen de goda anlagen under många föregående lif gradvis utvecklats eller förkväfts. — Jag kan icke inse annat än, att denna teori blott flyttar gåtan tillbaka till en tidigare tillvaro. De olösliga problemen om viljans frihet och det ondas uppkomst stå kvar lika olösta. Icke heller kan jag finna, att Jesus bekräftar eller antyder möjligheten af preexistensläran, då han talar om Johannes såsom Elias eller i det bekanta samtalet med lärjungarna om den blindfödde mannen. Att en människas utveckling inte gärna kan vara avslutad vid hennes död, medges väl af de flesta tänkande kristna, och antydningar om en fortsättning däraf efter döden kan man ju finna i vissa uttalanden i Nya testamentet, men jag är icke säker på, att det är befordrande för ansvars känslan att räkna med denna fort-

sättning af lifvet, vare sig man tänker sig, att då skola ges tillfällen att välja, hvad man förkastat här, eller att man då skall skörda frukterna af här begångna synder. Om Kristus aldrig hänvisar till någon utveckling före eller efter detta lif, så är det väl därför, att han ansåg det ur den moraliska ansvars känslans synpunkt bäst, att vi endast räkna med denna tillvaros utvecklingsmöjligheter. —

Förutsatt att med kristendom menas Kristi lära — kan då kristendomen tillfredsställa vår tids trånad? Är det möjligt för en modern människa att tro på en personlig Gud, att vid åsynen af allt lidande i världen och af allt lufs förgänglighet dock tro, att den vilja, som skapat världen, är god, och slutligen — kan hon erkänna Kristus såsom sin salighetshöfding? Dessa äro de frågor, som i bokens sista afdelning uppställas till besvarande. Förf. säger själf, att det vore en illusion att tro, att Guds tillvaro skulle kunna med matematisk visshet bevisas, att äfven om ett sådant bevis kunde åvägbringas, vore det utan värde för den, som icke har något behof att tro på Gud. Det är emellertid icke utan betydelse att se, hur en »tänkande nutida människa» får plats för Guds begreppet i sin tankevärld. — Äfven om själens odödlighet gäller, att den är oöbevislig, men minst lika trolig som den motsatta hypotesen. — Lidandets problem sammanhänger med syndens. Så länge det icke är full harmoni mellan människornas vilja och Skaparens, vore det en orimlighet att tänka sig världen utan lidande. Kristendomen ger lika litet som någon annan världsåskådning svar på frågan om lidandets och det ondas ursprung, men i hoppet om en slutlig harmoni mellan Skaparen och de skapade varelserna låter den oss skymta en lösning på gåtan. Det, som gjort Kristus så främmande för den moderna människan, är dels läran om hans två naturer, dels föreställningen att han var en kulturfientlig asket. Om människorna såge honom, sådan han är i evangelierna, skulle han kunna bli deras salighetshöfding. Kristus har också visat oss mänskan i hennes fullkomning, gifvit oss ett ideal, som icke är fastslaget i torra föreskrifter, utan lefvandegjordt i en personlighet, hvars väsen mänskligheten »aldrig skall nå till botten med, förrän den i sin helhet blifvit omskapad till likhet med honom».

»En olycka är det att icke känna Kristus, en outsäglig hugnad och hjälp afsäger sig den, som icke vill i hans ord söka ledning, af hans bild hämta tröst». Dessa ord läsas på en af bokens sista sidor, och de ge nyckeln till det hela. Förf. har själf erfarit denna outsägliga hugnad och hjälp, det märks på hvarje sida i boken. Och det är för att hjälpa andra att hitta

fram till Kristus, som hon skrifvit den. Hon vet, att hennes ord kunna sára och bedröfva många, för hvilka den gamla uppfattningen är kär, men då det gäller att rifva ned de stängsel, som hålla många andra bortå från Kristus, måste sådana hänsyn vika. Kristus skola vi aldrig hinna förbi, därför får hans gestalt inte snöras in i dogmer, som komma människorna att tro, att de längesedan lämnat honom bakom sig. Kristendomen skall alltjämt växa och fördjupas, därför skall den icke bindas vid en förgången tids lägre uppfattning af Kristus. —

Äfven jag hör till dem, som tro, »att Kristi lära ännu har lif och alltjämt skall för mänskligheten blifva en evigt vällande källa af nytt lif, ny glädje och ny kraft», och därför är det mitt hopp, att förf:s önskan skall uppfyllas att med denna bok hjälpa en och annan att finna källan och lära andra, som funnit den, att icke göra vägen svårare för de törstiga. Ingen, som läser den, skall kunna undgå att värmas af den kärlek till Kristus och till människorna, som talar ur den.

Maj Lagerheim.

Midsommarnatt.

*Stör ej med ras och skämt och skratt
midsommarns tysta, underbara natt!*

*Som när vid horisontens fjärran rand
sig sakta leende två himlar finna,
när hafvet stilla speglar kvällens brand,
så mötas dag och natt i denna stund,
då timmarna i helig andakt rinna,
och tyst i undran står all världens rund.*

*Se, uti andakt träden tysta stå,
ett blad ej skälfver, hvarje vindfläkt tiger.
En ensam näktergal hörs sakta slå,
och högtidsklar och klockren hymnen stiger.*

*Oändligt stilla som en drömmens syn
den breda floden säfomkransad rinner,
så tyst den glider, tyst som aftonskyn,
när kvällens varma glöd på henne brinner.
På himlen milda sommarstjärnor glimma,
men som i undran sällsamt svagt och matt,
som frukta de i denna sagotimma
att störa mötet mellan dag och natt.*

*Och all naturen står i andakt tyst
i denna stund, då natten dagen kysst.*

*Så stör ej du med skämt och tunga skratt
den ljusa tystnaden i denna natt!*

*Stå still och hör, hur alla nejder tiga
i denna högtidsfulla allvarsstund,
stå tyst och lyss, och ur ditt väsens grund
en andaktskänsla mäktigt stark skall stiga,
och du skall fatta uti heligt rus
det underbara uti nattens ljus.*

*Men stör ej tystnaden med skämt och skratt,
ty den är helig Sankt Johannes' natt.*

Albert Henning.

Från Tiflis.

(Bref till Dagny).

Maj 1902.

Härute inföll påskdagen i år först den 27 april, och då hälgen varar 8 dagar, räknade vi påsk ända till den 4 maj. Det var ganska intressant att en gång vara med om denna den ortodoxa värl-

dens största fest. Kanske kan det också roa Dagnys läsekrets att höra litet därom.

Den ortodoxa påsken kräver utomordentliga förberedelser och inledes redan åtta veckor förut genom den s. k. maslinitsan, smörveckan. Under denna gäller det i första rummet att äta så mycket, att man sedan kan uthärda den stränga, sju veckor långa fastan, därefter att roa sig så mycket som möjligt och slutligen att så flitigt som möjligt besöka kyrkorna.

Under denna vecka aflägger man besök hos alla sina bekanta. De ryska visiterna äro icke franska — man kan komma om morgonen och utan uppföring från värdinnans sida stanna till aftonen, om man har lust — men i maslinitsan är tiden mera dyrbar. Man går då från den ena till den andra och blir öfverallt trakterad på det grundligaste. Hufvudrätten är ett slags tunn jästpannkaka af bohvete-, ris- och hvetemjöl. Den kallas blini och ätes tillsammans med kaviar eller lax. Ofvanpå kommer stark, klar buljong och därefter kalkon eller annan stadig stekmat. Pannkakan ser mycket oskyldig ut, men den, som icke har en ortodox mage, gör klokast i att vara försiktig därmed.

Under maslinitsan ha skolbarnen lof från skolan, men äro förpliktade att två gånger om dagen höra mässan, och då de större skolorna hafva kyrka i sin egen lokal, hålles det sträng kontroll härmed. Fredagen måste alla eleverna gå till nattvarden. Denna utdelas som bekant inom den ortodoxa kyrkan äfven till de minsta barnen, men först vid sju års ålder skola de tillika bikta sig.

Efter denna för kropp och själ ansträngande vecka kommer den stora fastan, som verkligen, när den noga hålles, måste sägas vara mycket fordrande. Under hela tiden ätes endast vegetabilier, och då det vid denna årstid finnes mycket litet sådana att välja på, blir kosten tämligen enförmig. Kål, bönor och ris äro väl hufvudingredienserna. I stället för smör använder man olika slags oljor, såsom oliv-, sesam- och hampolja samt olja af solrosfrön. I stället för mjölk eller grädde i kaffet brukas finstött mandel, ett surrogat, som verkligen icke är illa. Med brödet är man i synnerhet försiktig, att det icke på något lömskt sätt skall ha insmugit sig en smula smör eller mjölk däri, och äter endast vissa sorter. Huru viktig saken är för den rätt-troende, visar följande exempel.

Utan att tänka på fastan, ville jag en dag gifva en fattig man ett stycke lavash — tatariskt tunnbröd — med ost på. Han afböjde det, ursäktande sig med att det var fasta. Jag tog då bort osten och räckte honom brödet. Han afböjde också detta,

Ack, så dum jag var! Brödet hade ju varit i beröring med osten! Jag tog raskt en ny, af alla förbjudna ingredienser oberörd kaka, och denna tog han med tacksamhet emot.

Så litet behöfs det för att bringa en ortodox själ i fara! Staccars människor!

I allmänhet hålles fastan strängare af de mindre bemedlade än af de förmögnare. I de stora husen händer det, att herrskapet lever på vanlig kraftig kost, medan tjänstfolket strängt iakttagit fastan.

Har man nu lyckligt och väl sträfvat sig igenom de sju fasteveckorna, kommer påsken med sin belöning, och då ätes det i hela åtta dagar lika grundligt, som det förut fastats i sju veckor. Med krasna gorka (röda berget), som söndagen efter påsk kallas, avslutas hälgen. Slutklämmen är stor folkfest på en utanför staden liggande höjd.

Hela påskveckan upptages af ceremonier i kyrkorna, som dock äro föga besökta. Endast skärtorsdagens afton är allmän vallfart till dessa. Då köper den rätt-troende ett invigt ljus, får det antändt i kyrkan och för det brinnande med sig hem samt sätter det framför helgonbilden. Vid kl. 8-tiden förete gatorna en vacker anblick, fyllda som de äro med ljusbärande skaror. Med ängslig försiktighet bäras ljusen. Skulle ett ljus släckas, innan det hamnat under hemmets ikon, betyder det, säger folktron, döden inom årets lopp för bäraren.

Säkert har denna ceremoni med ljusen hedniska anor. Georgiernas sed att ask-onsdagens kväll uppgöra en eld och hoppa öfver denna för hälsans bevarande under året är likaledes tydligen af arisk härkomst.

Långfredagen är hälgdag endast för prästerskapet. Den så länge fastande ortodoxa mänskligheten har för brådt med sin köpenskap och sina festförberedelser för att kunna fördjupa sig i mysteriet om gudamänniskans död. Prästerna göra det i församlingens ställe, och därmed äro bägge parter belåtna.

Den ortodoxa påskhälgen fordrar åtminstone lika stora förberedelser som julen hos oss. Påskvann, påskbrödet, skall helst bakas i hemmet, och till detta sparas ingalunda på de strax förut förbjudna ingredienserna: smör, mjölk och ägg. Vidare skall ostkakan beredas. Denna stadiga rätt tillagas af ett slags hvit, grymig, halffärdig ost, hvori man rör sur grädde, smör, russin, sukut, mandel, socker och kanel. Hela massan skall kokas och därefter pressas i en vacker form. Dessutom skall påskalammet eller påskgrisen anskaffas och presenter göras i ordning till vänner och bekanta. Här ute brukas nämligen påskklappar i stället för julklappar.

I basaren råder under de sista dagarna i veckan ett ofantligt lif. Från bergen rundt omkring ha landtborna infunnit sig med sina lamm och grisar, med sina väfnader och stickade arbeten. Tatarerna, som äro mästare i att bereda sötsaker, fresta med sina kanderade frukter, med nogât, halva, lukumia och hvad allt deras rariteter heta. Bodar och stånd öfverflöda nu af alla slags fettglänsande matvaror, och påskbrödet är siradt med sockerblommor samt prydt med ett kors af hvitt socker. Luften är uppfylld af smågrisars klagande läte, som skär igenom marknadsskrålet, men lammen höras icke. De låta tåligt husera med sig efter de stygga människornas behag.

Damerna hafva ännu ett mycket viktigt bestyr — sommartoaletterna måste vara färdiga till hälgen för att i all sin glans framvisas under påsknatten. Alla människor skola dessutom i badstun, annars blir det ingen riktig påsk. Det är således nog för alla att taga vara på, och under sådana förhållanden är det ju mycket bekvämt att ha en kyrka, som påtager sig de högre åliggandena.

Påsknatten var hela Tiflis på benen. Det hade varit rätt regnigt och blåsigt väder de sista dagarna, men påsknatten blef stilla och klar med milda stjärnor i det ljufva blå och smekande, doftfylld vårluft. Klockan var 11, då jag kom till Alexanderkyrkan, som ligger fritt inom en större plantering. Anslående var att se en folkets man stå midt ibland folket och föreläsa påskevangeliet på folkets eget språk. Eljes försiggår gudstjänsten alltid på gammal-slaviska, ett numera utdödt språk, som icke utan föregående studium förstås af ryssarna själfva, än mindre af georgierna. Dessa senare hafva fått det påtvingadt som kyrkspråk.

Ännu låg kyrkan i dunkel, endast upplyst af de många små vaxljus, som tändes af de troende kring bären med krusifixet; men strax före 12 tändes som genom ett trollslag kronornas alla ljus, klockorna började ringa på ett bedöfvande sätt, och från altaret ljud: Kristus är uppstånden, hvarpå kören svarade med en jublande hymn.

Kyrkan var vid denna tidpunkt öfverfylld af folk och trängseln rent af ängslande. Jag hade redan försiktigtvis dragit mig till utgången, och här möttes mina blickar af en underbart vacker syn.

I rundkrets kring kyrkan under akaciernas skira grönska och tätt vid jorden syntes en linje af klara, lugnt brinnande lågor. Hvert ljus var nedstucket i ett påskbröd. Brödet var kransadt af blommor och omgifvet af mångfärgade ägg samt låg på en hvit duk, denna åter på marken. Och bakom denna krans af hundratals ljus stodo ägarna till påskbröden, tåligt väntande, att prästen med sin

vigvattenskvast skulle infinna sig. Dessa voro de fattiga, som icke hade råd att beställa popen hem till sig för att läsa välsignelsen öfver hælgdagsmaten.

Ned för kyrktrappan kom processjonen med sångarna i spetsen. Härligt klingade påskhymnen i den stilla natten. Med kors, helgonfanor och bilder burna framför sig, visade sig prästerna i praktfulla, guldbroderade korkåpor, och efter dem kom hela församlingen. Alla buro brinnande vaxljus i händerna. Det långa tåget rörde sig långsamt kring kyrkan och erbjöd med sina många klara ljuslågor en högtidlig anblick. Och på de deltagandes ansikten lästes verkligen något af upphöjd påskstämming.

Efter gudstjänstens slut är också den långa fastan slut, och förtjusta draga de rätt-troende hem till sina rikt dukade bord, ty sedan på natten börjar kalasandet eller rättare fråssandet.

Därmed är festveckan invigd. Man måste därunder aflägga visit hos alla sina bekanta — ett underlåtande däraf betraktas som en förnärmelse —, och öfverallt blir man grundligt trakterad. Påskdagen är herrarnas visitdag par preference. Då sitta damerna hemma och taga emot. Man hälsar hvarandra med utropet: »Kristus är uppstånden» och kysses. Det kysses öfverhufvud taget mycket i Ryssland, men under påsken går kyssandet öfver alla gränser. En herre kysser en dam på handen och får af henne en kyss på pannan tillbaka. Personer af samma kön kyssa hvarandra tre gånger eftertryckligt på munnen.

Det blir för en främling nästan för mycket af det goda — till och med att se på.

M. Anholm.

”Föreningen för kvinnans politiska rösträtt.”

Den 4 juni 1902 konstituerade sig på ett möte i Grand Nationals stora sal här i Stockholm Sveriges första kvinnoförening med politiskt syfte. Den erhöi namnet »Föreningen för kvinnans politiska rösträtt». Den utomstående, som af mer eller mindre ofullständiga tidningsnotiser får del af att ett företag som det föreliggande kommit till stånd, reflekterar nog ej, med redan färdiga fakta för ögonen, på all den mängd af arbete, alla sammankomster, diskussioner, för att icke säga agitationer, — som ligga emellan det uppnådda resultatet och den tidpunkt, då saken först började dryftas

man och man emellan bland intresserade. Det vissa är, att veckorna närmast före den 4 juni för dem det vederbör varit arbetsamma och oroliga veckor, och att förhistorien till den af allt att döma under de bästa auspicijer startade föreningen, icke saknade sina intressanta och spännande poänger. En liten historik öfver denna förhistoria förtjänar i alla händelser en plats i denna tidskrift.

Det har tvistats något inom vår hufvudstads politiskt intresserade kvinnokretsar om hvem som äran tillkommer att först ha satt agitationen för kvinnans rösträtt i gång. Medveten, som man å ömse håll varit, att utan yttre påtryckning ha tagit upp saken till behandling, kan såväl den ena som den andra kvinnogruppen med lika stora skäl tillskrifva sig initiativet. Men en politisk eller social rörelse af betydighet är icke en eller några få personers verk. Längre förberedd i det allmänna medvetandet, drifves den framåt af omständigheternas makt, tills man en vacker dag öfverraskas af att finna hjulet rullande, utan att någon med visshet kan säga, hvem som gaf starten. Så har fallet varit här. Politisk medborgarrätt för kvinnan är ju hvarje lands kvinnorörelses yttersta mål, så äfven Sveriges, fastän förhållandena hittills ej varit gynnsamma för några politiska reformer till kvinnans förmån. Den förflutna vårens stora rösträttsstrid, regeringens förslag till en ny rösträttsordning, däri, med fullkomligt ignorering af den petition i kvinnovänligt syfte, som för ett par år sedan inlämnats af Fredrika-Bremer-Förbundet, kvinnans intressen helt och hållet lämnades ur räkningen, den politiska elektricitet, hyar med, så att säga, hela vårt samhälle under den sista tiden varit mättadt, allt detta gaf impulsen till ett öppet och målmedvetet framläggande från kvinnornas sida af deras rösträttskraft.

Och, som sagdt, den tändande gnistans verkningar förspordes från mer än ett håll samtidigt. Under det att Fredrika-Bremer-Förbundet var sysselsatt med åtgärder för en större sammankomst, där den kvinliga rösträttssaken skulle framläggas till behandling, hade »Kvinnoklubben» vid ett af sina diskussionsamkväm upptagit frågan om önskvärdheten af bildande af en kvinlig rösträttsförening, och samtidigt sammansluter sig en grupp af kvinnor, förnämligast tillhörande radikalare kretsar, till en komité på 15 personer med uppgift att få till stånd ett offentligt möte i Folkets hus för diskutering af samma fråga. Målet, åvägbringande af en kvinlig rösträttsorganisation, var gemensamt för alla. Men åsikterna om sättet, medlen att vinna målet voro något divergerande. Så hyllade Förbundet den principen, att i anseende till frågans utvecklade stadium man tjänade saken bättre genom att förbereda den i tysthet,

innan den underkastades allmänhetens kritik. Den andra möteskomitén menade, ju större offentlighet, ju större chance att vinna gehör för sin sak.

Följden var, att förslaget att sammanslå de beramade diskussionsmötena till ett gemensamt öfvergafs, och de båda grupperna — eftersom man haft att göra med politik, ha de blifvit kallade högern och vänstern — skredo till ordnande af de respektive mötena efter sina från början utstakade program. Förbundets bibehållande sin privata karaktär, ehuru de talrika inbjudningarna till de mest olika kategorier af kvinnor, lämnade fältet öppet för alla skiljaktiga meningar att uttala sig; vänstermötets ordnarinnor vidtagande energiska mått och steg att på offentlighetens väg väcka anslutning för sin sak, förnämligast bland arbeterskor, något, som äfven lyckades.

Fredrika-Bremer-Förbundets möte var det första bland mötenas rad. Det ägde rum den 15 april i K. F. U. M:s stora sal. Dagny har förut redogjort för detsamma och dess resultat: beslutet att inlämna en skrifvelse till riksdagen för stödjande af hr Lindhagens motion om politisk rösträtt för kvinnan, samt tillsättande af en komité med uppgift att verka för, att en kvinlig rösträttsförening kom till stånd, beslut, hvilka dessutom nära anslöto sig till »Kvinnoklubbens» till mötet gjorda yrkanden. Komiténs sammansättning visade såväl Förbundets som mötets goda vilja att ställa sig till efterrättelse de många allvarliga ord, som under diskussionens gång fällts om vikten af enighet och att alla småaktiga parti- och personlighetshänsyn bortfölla. Man hade nämligen vid val af komitéledamöter sökt, så vidt möjligt, taga hänsyn till allas intressen. Förbundet blef representeradt af sin styrelseledamot, fröken Lotten Dahlgren och en medlem af dess lagkomité, fil. lic. fröken Alexandra Skoglund. Af vänsterpartiet insattes två dess medlemmar, fröknarna Sofia Gumælius och Anna Lindhagen, hvarjämte komitén kompletterades med trenne inom olika områden representativa kvinnor, slöjdspektrisen fröken Hulda Lundin, praktiserande läkaren i Stockholm, fröken Ellen Sandelin, och studierektorn vid Åhlinska skolan, fil. dr fröken Lydia Wahlström. Inom sig valde sedermera komitén till ordförande fröken Lundin.

Ett par dagar efter Förbundets möte, näml. den 17 april, gick i Folkets hus vänsterkomiténs »kvinnomassmöte» för politisk rösträtt af stapeln. Det efterföljdes, med anledning af den lifliga efterfrågan på biljetter, en vecka senare (den 24 april) af ett nytt, äfven i stor skala tilltaget möte i samma lokal. Att dessa möten, såväl till följd af lokalens karaktär som af sin offentliga prägel, hvilken

gaf äfven män tillträde till diskussionen, erhöilo en alldeles bestämd partianstrykning är naturligt. Men trots det att de i afseende å den yttre hållningen, talens och diskussionsinläggens och till dels äfven publikens beskaffenhet voro så olika Fredr.-Brem.-Förb. möte, som det gärna är möjligt, blef dock slutresultatet detsamma: framläggande af en resolution med anslutning till hr Lindhagens motion och uttalande af önskvärdheten af den kvinliga rösträttsrörelsens organiserande. Att verkställa det sistnämnda önskemålet utsågos mötesinbjudarinnorna, egendomligt nog med förbiseende af, att en komité, inom hvilken t. o. m. dessa voro representerade af två ledamöter, redan verkade för samma ändamål.

Emellertid arbetade denna komité med all flit på fullföljandet af hvad den ansåg vara sin första uppgift, att söka fästa den pågående riksdagens uppmärksamhet vid kvinnornas rösträttsrörelse. Man hade i följd däraf till spridning utfärdat listor för namnunderteckning af en petition till riksdagen, hvilken samtidigt utgjorde ett sympatiuttalande för den Lindhagenska motionen (som bekant, utvisade slutresultatet af underskrifterna en summa på 4,154 namn). Vidare hade man sört för tryckning af ett större antal ex. af ofvannämnda motion för att göra densamma känd bland kvinnorna själfva, hvarjämte en broschyr, behandlande den kvinliga rösträttsfrågan och afsedd att utdelas bland riksdagens ledamöter, utgifvits genom komiténs försorg.

Medan man som bäst var sysselsatt med dessa preliminära åtgärder, öfverraskades komitén, eller åtminstone flertalet af dess medlemmar, af en af de komiterade från Folkets hus utfärdad inbjudning till ett möte i Studenter och arbetares lokal den 7 maj »för bildande af en kvinlig rösträttsförening». Det sätt, hvarpå den första komitén skötte sina åligganden, hade tydligtvis förefallit dess eldigare medsystrar för långsamt och betänkligt; nu önskade dessa genom en kraftåtgärd påskynda händelsernas gång. Emellertid fick detta möte, till hvilket ett 50-tal kvinnor ur olika kretsar blifvit inbjudna, en annan vändning, än den säkerligen tillställarinnorna väntat. Det program, som framlades som basis för den tilltänkta föreningen, befanns äga just den deciderade partifärg, som enligt flertalets förmenande borde undvikas, då det gällde en association, däri alla kvinnors intressen skulle sammanlöpa. Att utan vidare bilda en rösträttsförening på grundvalen af ett program med en så pass ensidig anstrykning som det nu föreslagna, ansågs ej innebära en tillräcklig garanti för åstadkommande af den eniga och fasta sammanslutning, som den kvinliga rösträttssakens verkliga vänner åsyftade, och så fattade mötet med stor majoritet det beslutet att

remittera ärendet till ett förberedande utskott, bestående af tre medlemmar ur hvar och en af de redan tillsatta komitéerna, hvilket gemensamt skulle söka få till stånd en så vidt möjligt för alla parter tillfredsställande lösning af frågan.

Detta är uppslaget till den s. k. »förenade rösträttskomitén», på hvilken förslag ofvannämnda förening af den 4 juni organiserats. Medlemmarna i densamma ha varit: ur höger-komitén fröknarna Dahlgren, Sandelin och Wahlström, ur vänsterkomitén fröknarna Gumælius och Lindhagen och praktiserande läkaren fröken Alma Sundqvist. Vid sitt första sammanträde valde komitén till sin ordförande fru Emilia Broomé (en af förslagsställarinnorna till sammanjäkningskomitén) och adjungerade med sig fröknarna Lilly Engström och fru Anna Sterky.

Medan komitén var sysselsatt med — och ej utan en del slitningar — att inom sig dryfta den kvistiga programfrågan, utkämpades i riksdagen den stormiga rösträttsstriden med dess många och svåra förvecklingar. Ehuru, som bekant, kvinnans andel däri varit ringa eller så godt som ingen, i det den till hennes förmån väckta motionen affärdades utan många omständigheter, kom likväl kamrarnas beslut i rösträttsfrågan att icke oväsentligt inverka på föreningsprogrammets utseende.

»Politisk rösträtt för kvinna på samma villkor som för man» hade från början varit den hufvudpunkt, i hvilken man tänkt sig, att alla stridiga element kunde sammanjämkas. I all sin ordknapphet innebär ju denna sats en så godt som obegränsad utsträckning äfven af kvinnornas rösträttskraft, på samma gång man inskränkte detsamma till en kvinnofråga, stående utanför alla partier. Men arbeterskepartiets målsmän inom komitén ville icke låta sig nöja med ett så vidsträckt program, fruktande, att just i dess allmängiltighet låg en snara, som kunde verka bindande för framtiden. Så kom utslaget i riksdagen, beslutet om ett nytt skrivelseförslag, bygd på den allmänna rösträtts principer. Ett mer preciseradt program kunde, efter den vändning »nännens rösträtts-sak tagit, numera betraktas som mer befogadt från kvinnornas sida, hvarför komiterade efter åtskilliga öfverläggningar lyckades få till stånd ett på ömsesidiga medgifvanden bygd programförslag till en kvinlig rösträttsförening. Detta, tillika med en förteckning på personer, lämpliga att ingå i den eventuella föreningens styrelse, och andra förslag, som ägde sammanhang med dennas sammansättning och verksamhet, skulle nu underställas en offentlig församlings afgörande. Och härmed hade den »förenade rösträttskomitén» fullföljt sitt mandat.

Den 4 juni, den första och enda varma solskensdag under den förflutna ruskiga vår-vintern, samlades kvinnorna till det afgörande stora föreningsmötet. Biljetterna till detsamma hade dels utdelats genom komiterade, dels tillhandahållits allmänheten genom Allmänna tidningskontoret. Nationals stora sal var väl besatt, de närvarande — med undantag af ett halft dussin manliga referenter — endast kvinnor, uppgingo till omkring 300 personer. Hade icke sommaren utanför varit så lockande, hade icke årstiden redan börjat inverka skingrande på de arbetande kvinnornas led, ja, hade icke en del andra omständigheter kommit i vägen, skulle nog salen varit fylld till sista plats. I alla händelser kunde man godt anse de 300 deltagarinnorna representativa för hufvudstadens politiskt och samhälligt intresserade kvinnor af olika läger.

Det blef ett mycket lifligt, mycket rörligt och mycket långvarigt sammanträde. Men trots detta och de många och dels rätt skarpa diskussionsinläggen, som förekommo, bibehöll dock hela sammankomsten en ytterst sansad, och man kan säga, värdig prägel, i främsta rummet tack vare ordf., fru Broomé's, fina takt, rådhighet och parlamentariska skicklighet. Men äfven den samhörighetskänsla, som, de många större eller mindre skiljaktigheterna till trots, förenade de närvarande, bidrog nog i sin mån till den värdiga hållningen och det tillfredsställande resultatet.

Sedan några pro forma-saker blifvit undangjorda och ordf. redogjort för den förenade komiténs arbete, framlades till mötets afgörande programmet för den föreslagna föreningen. Detta, som antogs utan något meningsutbyte, har följande lydelse:

Föreningen har till syfte att verka för att den svenska kvinnan må erhålla politisk rösträtt.

Föreningen, som anser, att kvinna bör erhålla politisk rösträtt på samma grunder som man, vill arbeta för att den allmänna rösträtten, då den tilldelas mannen, äfven må tilldelas kvinnan.

För att äfven gift kvinna måtte komma i åtnjutande af politisk rösträtt vill föreningen understödja arbetet för undanrödjande af de hinder för gift kvinnas rösträtt, som må anses förefinnas i civillagens ännu kvarstående bestämmelser om mannens mälsmanskap.

För den händelse att förhållandena skulle möjliggöra ett partiellt genomförande af kvinnans rösträtt, ser föreningen i den partiella reformens genomdrifvande ett medel att bereda väg för en mera omfattande.

Mindre enkel ställde sig frågan, huruvida föreningen skulle omfatta endast kvinnor eller såväl kvinnor som män. Härom utspann sig en ytterst liflig debatt. Ena partiets talarinnor framhöll, att det vore orättvist, ja, opolitiskt att utesluta männen, hvilkas stöd och hjälp kvinnorna i alla fall finge anlita för att få sina önsningar genomförda. Det andra partiet häfdade med all rätt, att bildande af en förening med uteslutande kvinliga medlemmar ej på något sätt afvisade mannens välvilliga hjälp vid lösandet af kvinnornas rösträttsfråga. Man tillgodosåg blott härmed kvinnornas kraf på att i början få arbeta på egen hand för att mäta och uppöfva sin förmåga i den nya riktningen.

Emellertid voro meningarna så delade, att saken måste afgöras medels votering, och visade det sig, att afgörandet hängde på ett hår. Männen uteslötos med blott sex rösters öfvervikt: 135 mot 129.

Sedan en del frågor rörande den blifvande föreningen afgjorts, såsom årsafgiftens fastslående till 50 öre, styrelsemedlemmarnas antal till 15, med rätt för tio närvarande att afgöra styrelsebeslut, föreningens namn faststälts, hvarvid komiténs förslag »Svenska kvinnornas rösträttsförening» ändrades till »Föreningen för kvinnans politiska rösträtt» o. s. v. — kunde äntligen föreningen förklaras konstituerad, och man skred till styrelseval. Detta tillgick sålunda, att endast de af de närvarande, som antecknade sig som medlemmar i föreningen, hade rätt att afge sina röster. 190 personer inskrefvo sig omedelbart och inlämnade sina röstsedlar. Ehuru en mängd röster afgåfvos för andra personer och en spränglista satts i gång, utföll valet till förmån för komiténs lista, och har den nya rösträttsföreningens styrelse, enligt mötets beslut, fått följande utseende:

Fröken *Gertrud Adelborg*, fröken *Hannå Andersson* (ordf. i Kvinnoklubben), fru *Emilia Broomé*, fröken *Lilly Engström*, docenten jur. dr fröken *Elsa Eschelsson*, fröken *Sofia Gumælius*, fru *Ann Margret Holmgren*, fröken *Anna Lindhagen*, fru *Erika Lindkvist* (ordf. i Stockholms Allmänna kvinnoklubb), fröken *Augusta Lithner*, fil. lic. fröken *Alexandra Skoglund*, dr *Alma Sundqvist*, fil. dr *Lydia Wahlström*, fröken *Anna Whitlock* och fru *Anna Wilhelmsson* (medlem af Stockholms Allmänna kvinnoklubb).

Sedermera utsåg styrelsen inom sig till ordf. fru Broomé, till vice ordf. fru Ann Margret Holmgren, till sekreterare fröknarna Lindhagen och Skoglund och till kassaförvaltare fröken Gumælius.

Af styrelsens sammansättning, ja, af hela mötets resultat, torde man således finna, att enighet här icke varit ett tomt tal, utan verkligen utgjort det förlösande ord, som kommit alla småsinnade

och fördomsfulla hänsyn att vika. Bland namnen på de personer, som fått den ansvarsfulla uppgiften sig förelagd att föra de svenska kvinnornas rösträttssak framåt, finner man att högern såväl som vänstern och de förmedlande öfvergångar, som utgöras af de moderata, blifvit representerade; dessutom ha på ett fullt konsekvent sätt både intelligens- och kroppsarbeterskans intressen blifvit tillgodosedda. En politisk organisation, sammansatt af skilda politiska element, är helt visst ingen vanlig företeelse i något land. Sveriges kvinnor ha visat, att de kunnat åstadkomma något, som höjer sig utöfver det vanliga, och att den gamla vackra satsen, »enighet ger styrka», varit den grund, på hvilken de velat bygga sitt nya förbund.

L. D—n.

Föreningsmeddelanden.

Fredrika-Bremer-Förbundets årsmöte ägde rum den 30 maj kl. 7 e. m. i Förbundets lokal. Sedan sekreteraren uppläst utdrag ur årsberättelsen och revisorernas berättelse, samt ~~de~~charge beviljats, verkställdes val efter de sex medlemmar och de sex suppleanter, som voro i tur att afgå, hvilka alla återvaldes. De förutvarande revisorerna blefvo likaledes omvalda.

*

Val af funktionärer och komitémedlemmar i Förbundets styrelser och komitéer förrättades på styrelsens sammanträde den 9 juni. Därvid återvaldes alla de förutvarande, med undantag däraf, att i samkvämskomitén ingick fröken Karin Cederblom i stället för dr Astrid Cleve, som afsagt sig uppdraget.

*

Som delegerade vid Kvindesagsmötet i Kristiania den 3—7 juli har Förbundet utsett fröknarna Gertrud Adelborg och Lotten Dahlgren. Dessutom kommer Förbundet att representeras af sin styrelseledamot, Stipendiefondernas sekreterare, fröken Mathilda Silow.

*

En matlagningskurs för unga matmödrar och döttrar ur arbetsklassen har i samband med föreläsningsserien på Liljeholmen anordnats af Förbundets styrelse, hvilken bekostar de nödiga utgifterna. Kursen, som tog sin början den 3 juni, pågår kl. $\frac{1}{2}$ 8— $\frac{1}{2}$ 10 e. m. i tvenne parallellafdelningar med 10 deltagare i hvarje, och har för ändamålet Maria folkskolas skolkök välvilligt blifvit ställdt till kursens förfogande. Hvarje elev betalar 4 kr. för hela kursen och erhåller därjämte den mat som tillagas, hvilken intages som en gemensam aftonmåltid. Enligt på förhand gjord beställning, kunna matportionerna tilltagas så stora, att de räcka för de hemmavarande. Undervisningen har lärarinnan i huslig ekonomi, fröken A. Stabe, godhetsfullt åtagit sig.

*

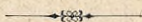
Föreningen Handarbetets Vänners årsmöte ägde rum den 22 maj 1902.

Sophie Adlersparres pris tilldelades detta år föreståndarinnan för Handarbetets Vänners konstsoömnadsskola, fröken Agda Bäckman, som under 20 år ägnat sitt arbete åt föreningen och under de sista 10 åren med utmärkt skicklighet förestått Handarbetets Vänners konstsoömnadsskola.

*

Handarbetets Vänner afsänder i dessa dagar till Santiago i Chile tvänne mycket fullständiga modellserier, uppställda för folkskolor och yrkesskolor för flickor. Båda kurserna upptaga olika sorters väfstolar med uppsatta väfvar, varpor m. fl. andra väfredskap samt väfda modeller och färglagda mönster.

Folkskolans serie, afsedd hufvudsakligen för enklare, praktiska väfnader, upptager äfven knypplade spetsar och är redan på förhand inköpt af chilesiska regeringen för »Museo Pedagogico» i Santiago. Yrkesskolans kurs, omfattande konstväfnader och större föremål, är afsedd att utställas i »Exposicion Escolar», som äger rum i september d. å.

(Insändt.)

Sällskapet Barnavård,

hvars ändamål är att sprida intresse för och kunskap om barns vård och uppfostran, har till fyllande af denna sin uppgift i Stockholm inrättat en anstalt för utbildning af barnavårdarinnor.

Anstaltens uppgift är emellertid ej inskränkt till utbildning af dugliga barnavårdarinnor till yrket, utan är det sällskapets önskemål att vid densamma kunna meddela praktisk och teoretisk undervisning i barns vård och uppfostran åt alla, som äro i behof af eller intresserade för att erhålla dylik undervisning.

I anstalten mottages ett 10-tal barn under 2 års ålder ur de fattigaste samhällsklasserna; härigenom fyllas tvänne önskemål, eleverna få ett lämpligt tillfälle till praktisk utbildning och de barn, hvars mödrar äro nödsakade att för sitt uppehälle söka sitt arbete utom hemmet, erhålla den bästa möjliga vård. Flertalet af de små vistas inom anstalten endast om dagarna, ett mindre antal af de klenaste få äfven om nätterna hem och vård inom anstalten.

Till elever mottagas kvinnor, som fullständigt genomgått Stockholms folkskolor eller äga motsvarande utbildning. Deras ålder bör vara minst 17 år. Ansökan om elevplats ställes till föreståndarinnan och bör vara åtföljd af präst- och läkarebetyg samt intyg om skolundervisning.

Undervisningen är dels praktisk uti barnavård och i en del därmed sammanhängande ämnen samt dels teoretisk, omfattande de allmänna reglerna för barns hälsovård och deras artificiella uppfoöning.

Eleverna bo inom anstalten och erlägga förskottsvis och för 1 månad i sänder 30 kr. för undervisning, föda och bostad.

Kursens längd är 3 månader.

Nya elever mottagas från 1 oktober 1902 den 1:a i hvarje månad allt efter som elevplatser blifva lediga, hvarom föreståndarinnan lämnar närmare upplysningar.

Anstaltens och föreståndarinnans adress är från 1 oktober 1902 Brännkyrkagatan 88, Stockholm; dessförinnan Folkungagatan 93, Stockholm.

Sommarkurserna i Stockholm 1902.

Under instundande sommar anordnas i Stockholm feriekurser, hvilka hafva till sin förnämsta uppgift att låta deltagarna i desamma lära känna det bildningsmaterial, som Sveriges hufvudstad äger i sina offentliga samlingar, sina vetenskapliga institutioner, sina minnesmärken och sina industriella anläggningar. Dessa sommarkurser komma således att omfatta dels förevisningar under ledning af fackmän, dels allmänfattliga vetenskapliga föreläsningar i skilda ämnen.

Till deltagande i dessa kurser inbjuda vi härmed lärare och lärarinnor vid allmänna läroverk, flickskolor, folkhögskolor och folkskolor samt för öfrigt hvarje svensk man och kvinna, som tror sig kunna draga någon fördel af de anordnade förevisningarna och föreläsningarna.

Sommarkurserna komma att öppnas med en enkel högtidlighet söndagen den 10 augusti kl. $\frac{1}{2}$ 2 e. m. och avslutas med ett samkväm å Skansen lördagen den 23 augusti.

Föreläsningarna, i samband med hvilka förevisningar äro anordnade, komma att omfatta följande ämnen:

Docenten *K. Hildebrand*: Drag ur Stockholms äldre historia; kulturhistoriska och topografiska skildringar med demonstrationer i staden inom broarna.

Hofintendenten *G. Lindgren*: Ur Stockholms byggnadshistoria.

Professor *O. Montelius*: 1) När kommo våra förfäder till Sverige? 2) Sveriges förbindelser med andra länder under forntiden. 3) Hjulet som en symbol af solen och solguden.

Skriftställaren *C. Laurin*: Konsthistoriska föreläsningar på grundval af Nationalmusei samlingar.

Redaktören *U. Stadius*: Huru skönhetskänslan skall kunna väckas och utvecklas genom undervisningsanstalterna på landsbygden (i anslutning till Laurins föreläsningar).

Lektor *E. Jäderin*: Astronomi.

Lektor *O. Gallander*: 1) Telegrafering utan tråd. 2) Om Teslaströmmar.

Ingenjör *C. Nordström*: Oorganisk kemi med experiment.

Professor *G. De Geer*: Om Stockholmstraktens geologi.

Docenten *K. Bolin*: Blommans historia.

Professor *W. Leche*: Ur människans utvecklingshistoria.

Doktor *K. Kjellberg*: 1) Centrala nervsystemets byggnad och utveckling. 2) Om andningen.

Doktor *A. Nyström*: Näringsfysiologi.

Professor *F. Lennmalm*: Om inbillningens och trons makt vid vissa sjukdomars uppkomst och botande.

Doktor *G. Wirgin*: 1) Om skolhygien med demonstrationer i våra folkskolor. 2) Om själsarbetets hygien. 3) Om olika slag af dricksvatten.

Professor *C. Wallis*: Sjukliga förändringar till följd af alkohol.

Doktor *Karolina Widerström* föreläser för kvinnliga deltagare: 1) Om de kvinnliga underlivsorganens byggnad och förrättningar. 2) Dessa organs hälsovård. 3) Om de veneriska sjukdomarna.

Doktor *A. Djurberg*: Samaritkurs.

Tandläkare *C. Sandstedt*: Munnens hygien.

Ingeniör *K. Sondén*: Valda kapitel ur allmänna varukunskapen.

Doktor *K. Valentin*: Om svenska tonkonstnärer och deras verk, illustrerade genom musikköredrag.

Musiklärare *C. Lambère*: Om skolsång.

För kostnadernas betäckande erlägger hvarje deltagare vid anmälan eller vid tillträdeskortets mottagande 10 kronor. Därest man och hustru deltaga i kurserna, erlägger hvardera för tillträdeskortet half afgift. Om afgiften ej vid anmälan bifogas, sändes tillträdeskortet mot postförskott.

Tillträdeskortet gäller för föreläsningar, föreläsningar och allmänna sammankomster samt berättigar till nedsatt inträdesafgift vid de för kursdeltagarna ordnade teaterföreställningarna o. s. v. Vid anmälan bör uppgifvas, i hvilka föreläsningar och föreläsningar man vill deltaga, den anmälde dock obetaget att i mån af utrymme bevista äfven andra. För den händelse att en begränsning i deltagarnas antal vid en eller annan föreläsning skulle visa sig nödvändig, hafva komiterade fastställt som regel, att de tidigare anmälde hafva företräde.

De som önska deltaga i sommarkurserna torde så snart som möjligt och senast den 26 juli insända anmälan härom till »Sommarkursernas byrå, Stockholm», som meddelar alla nödiga upplysningar.

Utförliga program komma framdeles att tillställas anmälda deltagare.

Stockholm den 15 maj 1902.

Komiterade.

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDETS

BERÄTTELSE

FÖR

1901

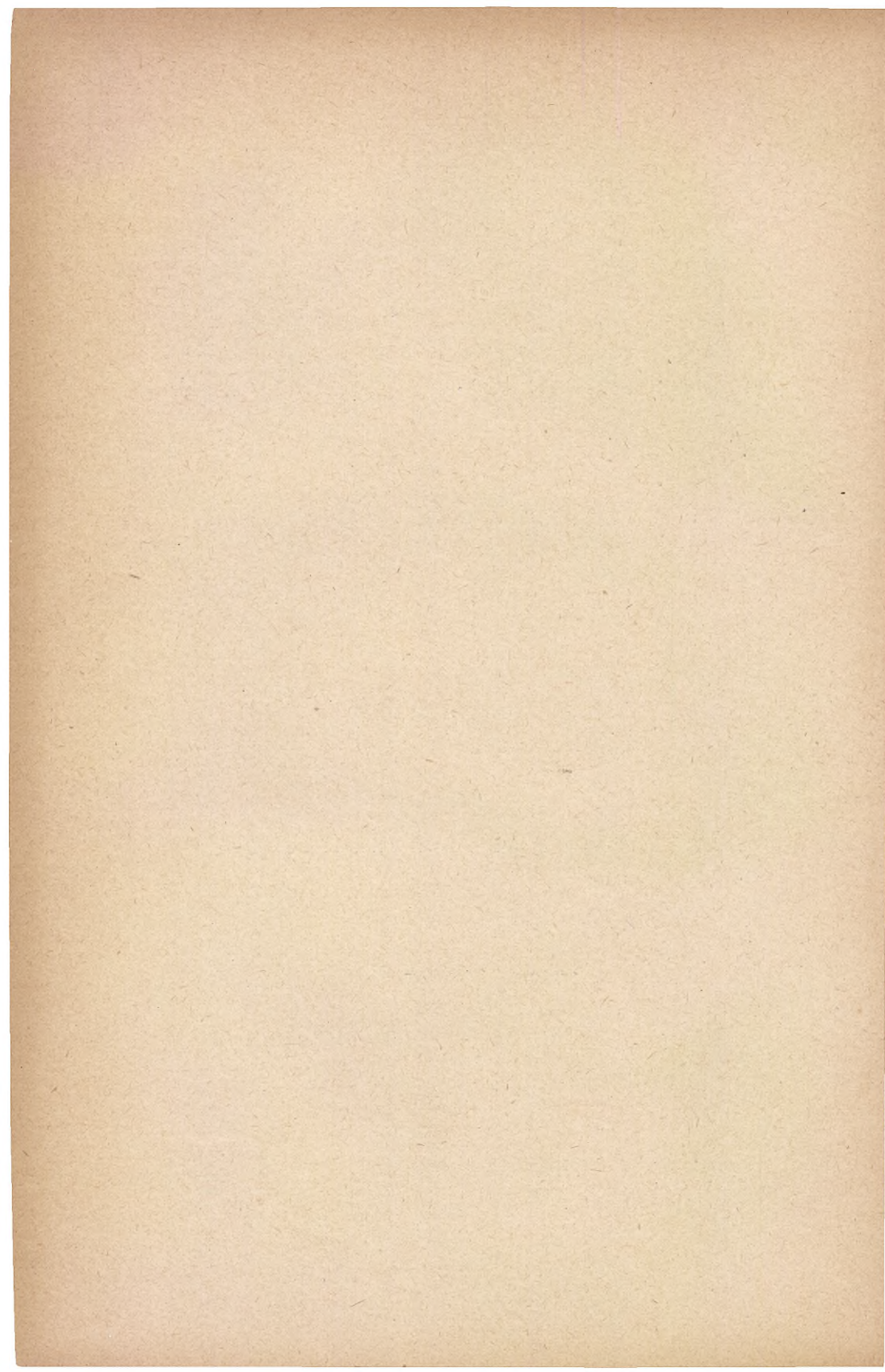
DET 17:DE ÅRET AF DESS VERKSAMHET

— x x —

STOCKHOLM

AFTONBLADETS AKTIEBOLAGS TRYCKERI

1902.

Fredrika-Bremer-Förbundets verksamhet har under det förflutna året, liksom under de föregående, fortgått i enlighet med de i förbundets program och stadgar angifna grundsatserna. Såsom en gifven följd af tidens utveckling och de kraf, som allmänheten mer och mer anser sig befogad att ställa på förbundet, har arbetet alljämt varit stadt i tillväxt och nya verksamhetsområden tillkommit.

Förbundets medlemsantal har under 1901 utgjort 1,567; af dessa voro 334 ständiga och 1,233 årligt betalande medlemmar.

Förbundets angelägenheter hafva stått under ledning dels af förbundsstyrelsen, dels specialstyrelser och komitéer, hvarjämte byrån som vanligt utgjort det för förbundets mångsidiga verksamhet nödvändiga arbetscentrum.

Styrelsens *ordinarie medlemmar* hafva under år 1901 varit:

Styrelse.

Fröken L. Dahlgren, fröken L. Engström, fru T. Gylden, riksantikvarien H. Hildebrand, fröken G. Hjelmmerus, fru A. Höjer, fru A. Montelius, förste hofmarskalken O. Printzsköld, professor P. G. Rosén, fröken S. Ulrich, fröken C. Wahrolin samt fru S. Whitlock;

och dess *suppleanter*: fröken G. Adelborg, byråchefen V. Almqvist, fröken S. Björklund, fru L. Dyrssen, fru J. Jolin, fru G. af Klintberg, fröken A. Lagerberg, fröken S. Leijonhufvud, revisionssekreteraren C. Lindhagen, fröken M. Silow, doktor H. Toll samt fröken H. Widmark.

Revisorer hafva varit: fröken A. Rossander, doktor W. Svedbom och expeditionschefen A. Wall; samt *revisorssuppleanter*: revisionssekreteraren W. Uppström, fru S. Wising och fröken A. Lindhagen.

Förvaltningsutskottet, som årligen utses af styrelsen, har under 1901 utgjorts af *ordinarie medlemmar*: fru A. Montelius, ordf., fröken L. Dahlgren, fröken L. Engström, fröken G. Hjelmmerus och

fröken C. Wahrolin samt *suppleanter*: fru A. Höjer, fröken M. Silow och fröken S. Ulrich.

Som förbundets *ordförande* har riksantikvarien H. Hildebrand fungerat, som *vice ordförande* fru A. Montelius, som *sekreterare* fröken S. Ulrich och som *kassaförvaltare* fröken C. Wahrolin.

Styrelsen har under året sammanträtt 8 gånger och förvaltningsutskottet 10 gånger.

* * *

Den 17 augusti 1901 hade ett hundra år förflutit sedan Fredrika Bremer föddes och denna bemärkelsedag högtidlighölls af Förbundet medelst en utfärd till hennes graf å Vesterhanninge kyrkogård och en enkel festlighet i hennes f. d. hem, det närbelägna gamla berresätet Årsta. I förbundets namn nedlades på grafven en stor lagerkrans med band i de svenska färgerna och ett högstämmt minnestal hölls af fröken M. Silow. Kransar från olika svenska föreningar samt enskilda personer nedlades därpå, såsom från Svenska Kvinnornas Nationalförbund, från Stockholms Läsesalong, från Högre Lärarinneseminariet och Normalskolan för flickor, från Föreningen för sömmerskor, från »Pauvres Hontoux», från Föreningen för Sjukvård i fattiga hem, från Föreningen Röda Korset, från många enskilda personer, bl. a. en krans med inskrift »från en af de många kvinnor, som njuta frukterna af Fredrika Bremers lifsgärning». Dessutom nedlades kransar i de finska kvinnornas namn och stämningfulla minnestal hölls af fröken A. Gripenberg, ordförande i och representant för Finsk Kvinnoförening samt fröken L. Hagman, ordförande i och representant för kvinnoaksförbundet Unionen. Den vackra högtidligheten på kyrkogården fick dessutom en enastående prägel på grund af det lifliga deltagande från ortens befolkning, hvilket visade i huru hög grad Fredrika Bremers minne ännu den dag som är, lefver äradt och välsignadt i trakten. Med anledning af dagens betydelse hade Årsta hufvudbyggnad, f. t. obebodd, välvilligt af ägarna ställts till förbundets disposition och minnesfesten avslutades nu här i Fredrika Bremers gamla hem med en af förbundet anordnad middag under en stämning, präglad af tacksamhet till banbryterskan och af den samhörighetskänsla, som ligger i gemensamt arbete för de idéer, hon lämnat i arf.

För att hugfästa minnesdagen hade ett dubbelhäfte af tidskriften Dagny utkommit, innehållande Fredrika Bremers lefnadsskildring samt citat ur hennes skrifter och bref, hvarjämte så godt som hela den dagliga pressen intagit längre redogörelser för hennes lif samt sympatiska uttalanden om hennes lifsgärning.

I den ofvan skildrade festen kunde dock emellertid endast ett fåtal personer deltaga och hade styrelsen därför beslutit att en minnesfest efter ett mer omfattande program skulle firas i hufvudstaden på en tid lämpligare för en större högtidlighet än högsommaren. Den egentliga hundra-årsfesten ägde således rum den 31 oktober i Vetenskapsakademiens hörsal, som var på ett anslående sätt dekorerad. De mest dominerande punkterna i dekorationen utgjordes af Fredrika Bremers byst och 2:ne minnestaflor, hvarpå i guldskrift voro inristade namnen på afidna svenska män och kvinnor, hvilka verkat i Fredrika Bremers anda eller i tal och skrift förfäktat idéer, anslutande sig till hennes. Namnen, ordnade i kronologisk ordning efter dödsåren, voro följande:

Lotten Wennberg	E. G. Geijer
Wilhelmina Hierta	K. A. Agardh
Sophie Ahlbom	J. G. Richert
Jenny Rossander-Tschudi	L. J. Hierta
Regina Pallin	A. Fryxell
Fredrika Linnell	K. J. Svensén
Sophie Adlersparre	A. O. Wallenberg
Mina Forsell	B. O. Stackelberg
Emmy Rappe	P. A. Siljeström
Rosalie Olivecrona	F. T. Borg
Ellen Ankarsvärd	A. Fock
Ellen Fries	G. Wennerberg

Till festen hade D. K. H. Hertigen och Hertiginnan af Västergötland samt Hertiginnan af Dalarna personligen infunnit sig, hvarjämte H. M. Drottningen låtit sig representeras af sin statsfru. För öfrigt hade inbjudning utgått till representativa män och kvinnor i vår hufvudstad och salen, till sista plats fylld af en högtidsklädd publik, erbjöd en färgrik och lysande tafva. Sedan hälsningstalet hållits af förbundets vice ordförande, fru Montelius, och en del lyckönskningstelegram upplästs, följde en af fröken H. Munktell till ord af fröken H. Widmark komponerad kantat. Härefter höll fröken A. Sandström det egentliga minnestalet öfver »Fredrika Bremer som

personlighet» och sedan en för tillfället af »Hans Wik» författad dikt »till Fredrika Bremers minne» framsagts, afslöts festen med en slutkör, äfvenledes komponerad af fröken Munktell med ord af fröken Widmark. Midt i arbetsjaktet med dess många småbestyr utgjorde denna vackra minnesfest för många en helgdag, efter hvilken de glada och uppfriskade med förnyade krafter kunde gripa tag i arbetet.

Då med anledning af minnesfesten intresset för Fredrika Bremers lifsgärning och såsom en följd däraf äfven för förbundets verksamhet var som lifligast, utkom ett af intresserade och vänner till förbundet under tecknad uppprop till bildande af en minnesfond för hugfästade af Fredrika Bremers minne och för stödjande af förbundets verksamhet samt för att sätta detsamma i stånd, ej blott att utvidga redan beträdda arbetsfält, utan ock att upptaga nya, af tidsutvecklingen och de sociala förhållandena betingade verksamhetsområden. Om det ekonomiska resultatet af uppropet är ännu för tidigt att döma, men det utgör ett glädjande bevis på det erkännande, som kommit förbundet till del inom olika kretsar af samhället. Bland de bidrag, hvilka under år 1901 ingått till fonden, kunna nämnas: af H. M. Drottningen 1,000 kronor; af H. K. H. Kronprinsessan 250 kronor; af H. K. H. Hertiginnan af Dalarne 150 kronor. Kassaförvaltarens rapport visar såsom insamlingens resultat till årets slut kr. 2,982: 18.

Förbundet har under det förflutna året lagt ett nytt verksamhetsområde till de öfriga. Första steget i ett folkbildningsarbete har tagits i det att en serie föredrag i allmännyttiga ämnen för kvinnor af arbetsklassen satts i gång. Impulsen till detta företag väcktes på förbundets senaste årsmöte. Den känsla af förpliktelse mot sina medmänniskor, som allt mer och mer tränger sig på de socialt bättre lottade, hade redan länge manat till ett direkt arbete för höjande af arbetarhemmen. När nu tillfälle erbjöds vid fröken Helena Westermarcks besök i Stockholm att kunna få en inblick i det vidtomfattande arbete, som sedan flera år bedrifvits i Finland i denna riktning, skyndade styrelsen att begagna sig härpå och anhöll hos fröken Westermarck att hon vid årsmötet ville hålla ett föredrag om de finska kvinnornas verksamhet på nämnda område. Efter fröken Westermarcks varmhjärtade och väckande ord följde en liflig diskussion, som visade att intresse för en liknande verksamhet här hos oss icke saknades och att det var initiativet man väntade på. Redan några dagar därefter framlades ock inom sty-

relsen en plan att sätta i verket en föredragsvecka ute vid Liljeholmen. På grund af sitt aflägsna läge och sin af så godt som utslutande fabriksarbetare bestående befolkning, kunde nämligen denna förstad anses särdeles illa lottad i fråga om de förädlade väckelser och intellektuella nöjen, hvilka i vår hufvudstad för öfrigt bjudas arbetsklassen. I öfverensstämmelse med förbundets program var det direkt till kvinnan man ville vända sig för att genom henne verka för hemmen och barnen. Med detta mål i sigte uppgjordes programmet och för att redan från början slå igenom och göra reklam för saken beslöts, att föredragen under en veckas tid skulle aflösa hvarandra hvar kväll. Föredragsveckan pågick från d. 7 till d. 12 oktober enligt följande schema: »Om uppfostran i hemmet», — »Huru hem och barn böra skötas med hänsyn till hälsans fordringar», — »Lyxen och framåtskridandet», — »Den unga kvinnan inför lifvet och dess förhållanden», — »I Zakarias Topelius' hem» och slutade på lördagen med ett samkväm med kaffeservering, sång och en skildring af »en fotvandring i Lappland». Vid detta samkväm, till hvilket såväl män som kvinnor ägde tillträde och där stämningen var den gladaste och samspråket fritt, uttalades af flera den förhoppningen, att den sålunda påbörjade verksamheten ute vid Liljeholmen måtte fortsättas. En formlig till styrelsen framställd begäran i detta afseende inkom också i slutet af november från medlemmar af Liljeholmens samhälle. Denna framställning blef med glädje bifallen och förbundets verksamhet har ock sedermera fortgått därute i samma anda och under alltjämt lika liflig anslutning med ett föredrag hvar 14:de dag. Öfriga under hösten medhunnit föredrag ha handlat om »Fredrika Bremer» och om »Fosterlandskärlek». Samtidigt med föredragen sattes en kurs för tillverkning af klädningar, underkläder och barnkläder efter hygieniska principer i gång och pågick 2:ne veckor under lifligt intresse från deltagarna. Det första steg, som förbundet härmed tagit på folkbildningsarbetets väg har varit framgångsrikt, då det visat sig att förbundets sträfvan i rik män uppskattats af dem, som varit föremål för densamma och det är att hoppas att de frön, som medelst dessa föredrag utsäts, icke endast fallit i ögonblickets lätta jordmån, utan att de skola bära frukt.

Komiterade för det sjunde allmänna flickskolemötet, som hölls i Stockholm 11—13 juni, hade hos förbundet hemställt, att förbundet skulle föreslå ett par öfverläggningsämnen vid flickskolemötet och hade styrelsen ansett att det vore lyckligt, om följande frågor

toges under debatt: »vikten af att kvinnor inväljas i de högre flickskolornas styrelser» och »önskvärdheten af att undervisningen i hygien i flickskolorna meddelades af kvinlig läkare».

För att så mycket som möjligt lära känna och i sin ordning blifva känd af lärarinnekåren vid Sveriges flickskolor, hade förbundets styrelse till flickskolemötets medlemmar utfärdat en inbjudning till ett samkväm d. 12 juni kl. 7 e. m. i Högre Lärarinneseminariums lokal, hvilken för detta ändamål välvilligt ställts till förbundets disposition. Sedan gästerna, uppgående till omkring 400, med några hjärtliga ord hälsats välkomna af förbundets vice ordförande, hölls ett föredrag öfver förbundets uppkomst, utveckling och mål af fröken Lotten Dahlgren. På grund af den gemensamhet i sträfvan och intressen, som förefinnes mellan skolan och förbundet, var det ju gifvet att en sådan fest skulle präglas af förstående sympati och hjärtlighet. Läger man så härtill att friska röster alltsomoftast under aftonens lopp stämde upp fosterländska sånger, att flera hjärtliga tal höllos och att t. o. m. den för de allra flesta med minnen från skoltiden förknippade lokalen gjorde sitt till att höja trefnaden, är det klart att detta enkla samkväm skulle efterlämna det angenämaste minne.

Liksom under föregående år har förbundet sökt verksamt motarbeta de faror, hvilka unga flickor utsättas för, då de, utan kännedom om de förhållanden, hvori de kunna råka, antaga platser i utlandet på grund af vilseledande annonser eller osanna förespeglningar af agenter. Förbundets ingripande i dessa fall har tillgått så, att varningar införts i tidningarna mot antagande af platser utan att nödiga upplysningar om utlovade förmåner m. m. erhållits och har förbundet på grund af sina förbindelser med utländska föreningar kunnat erbjuda sin hjälp såväl i fråga om anskaffande af tillförlitliga uppgifter som i fråga om erforderligt skydd och stöd för unga flickor vid deras ankomst till främmande land. Glädjande är att förbundets hjälp härvidlag mer och mer tagits i anspråk och många tacksamma uttalanden från dem, som begagnat sig af förbundets förmedling i dessa fall, utgöra bevis för att densamma varit till verkligt gagn. Med kännedom om de faror, som hota oerfaren ungdom i främmande länder torde ock betydelsen af en sådan förmedling icke nog kunna uppskattas.

Med utländska föreningar har förbundet äfven för öfrigt stått i förbindelse och en liflig korrespondans har ägt rum angående de sociala förhållanden i Sverige, hvilka mer eller mindre direkt beröra kvinnan, hennes ställning och verksamhet.

Då förbundets uppmärksamhet blifvit fäst därå, att annonser, tydligen i osedligt syfte, mycket ofta förekomma i vissa tidningar, har styrelsen, som hyste den förhoppningen, att det berodde på förbi-seende, att dylika annonser blefve intagna, tillställt dessa tidningars redaktioner en skrifvelse med hemställan att de ville för framtiden förbjuda sådan slags annonsering. Ett tillmötesgående svar å denna framställning har ingått från redaktionen af den ena af de tillskrifna tidningarna.

Förbundet har som vanligt under det gångna året verkat för kvinnans deltagande i det kommunala lifvet genom användande af de rättigheter lagen härutinnan tillerkänt henne, äfvensom för kvinnors inväljande i skolråd och fattigvårdsstyrelse. En kvinna har under året blifvit invald i fattigvårdsstyrelse och fyra i olika af kommunens styrelser.

Då beslut fattats inom Stockholms stadsfullmäktige om tillsättande af en komité med uppdrag att inkomma med ett fullständigt förslag till inrättande i Stockholm af praktiska yrkes- och arbets-skolor för manlig och kvinlig ungdom, har förbundets styrelse i skrifvelse till stadsfullmäktige påpekat vikten därå, att äfven kvinnor måtte insättas i den komité, som hade att utarbete plan för ifråga-varande skolor. Uti berörda komité invaldes dock ingen kvinna, men en subkomité af uteslutande kvinliga medlemmar har sedermera tillsatts med uppgift att uppgöra förslag angående den kvinliga yrkesskolan.

Förbundet har med uppmärksamhet följt frågor, som beröra kvinnans ställning inom statens resp. verk och bemödat sig att verksamt stödja de kvinliga intressena.

Ett trädgårdsstipendium, skänkt af okänd gifvare, och afsedt att i utlandet (särskildt Danmark och Tyskland) taga kännedom om konservering och inpackning af frukt och grönsaker, har tilldelats fröken Sigrid Hård af Segerstad.

Det Whitlockska stipendiet, som af förbundets styrelse årligen utdelas, har under det föregående året uppburits af fil. kandidaten, fröken Ellida Andersson.

Styrelsen har glädjen omförmäla att förbundet genom välvilliga gifvare blifvit satt i stånd att förvärfva det dyrbara bibliotek, som tillhört doktor Ellen Fries och som såväl på grund af denna omständighet som på grund af den nytta och glädje, som genom detsamma kan beredas studerande kvinnor och förbundsmedlemmar, har ett oskattbart värde för förbundet. Det var närmast

Gåfvor.

med anledning af en i början af året synlig artikel i Stockholms Dagblad, hvori uttalades önskvärdheten af att biblioteket icke skulle blifva skingradt på flera håll genom försäljning å offentlig auktion, utan öfverlämnas till Fredrika-Bremer-Förbundet för att bilda grundstommen till ett kvinligt fribibliotek, som en insamling föranstaltades med det goda resultat, att till styrelsens förfogande ställdes en summa af 2,019 kronor. Sedan den värdefulla boksamlingen för 2,000 kr. inköpts, ordnats och uppställts å förbundets byrå, är densamma under namn af »Ellen Fries bibliotek» tillgängligt för allmänheten och har flitigt anlåtats. Det är företrädesvis afsedt för kvinnor, som egna sig åt studier i historia och närliggande ämnen.

Därjämte har förbundet af fröken Josephina Holmlund fått mottaga tvenne oljefärgstaflor, målade af gifvarinnan och framställande Årsta slott, samt af fru Randi Blehr ett porträtt af Camilla Collett (radering efter fotografi tagen af en af författarinnans söner). Samtliga dessa taflor utgöra en prydnad för byråns lokal.

De till förbundet under året öfverlämnade pänningegåfvorna utgöra tillsammans en summa af kronor 4,352: —, på följande sätt fördelade:

Medel skänkta för inköp af fil. dr Ellen Fries bibliotek	kr. 2,019. —
Bidrag lämnade af styrelseledamöter m. fl. för festen vid flickskolemötet	» 80: —
Bidrag lämnade för samkväm vid Liljeholmen	» 50: —
Onämnd gifvare till minnesfesten vid Årsta d. ¹⁷ / ₈ 1901	» 107: —
» » » Dagny	» 200: —
» » » ett trädgårdsstipendium	» 400: —
»Tacksam svensk kvinna i anledning af Fredrika Bremers hundraårsdag» till förbundets allmänna kassa	» 1,000: —
Öfverbetalningar och gåfvor till förbundets allmänna kassa	» 496: —
	<hr/>
	Summa kr. 4,352: —

För de gåfvor, hvilka lämnats till förbundets stipendiefonder, redovisas i denna afdelnings berättelse.

Den afdelning af förbundets verksamhet, som afser att med studie- och förlagslån understödja arbetande kvinnor, har under året flitigt anlåtats. Då emellertid föga pänningar varit disponibla till utlåning, ha endast fem af de låneansökningar, som ingifvits, kunnat beviljas. Sammanlagda beloppet af de under 1901 utlämnade lånen

uppgår till kr. 1,450: —. Å äldre lån ha inbetalts kr. 1,528: —. Summan af ur förbundets fonder utlämnade lån utgjorde vid årets slut kr. 7,634: 49.

Redogörelse för stipendiefonderna och sjukkassans fonder, hvilka bokföras särskildt, följa i Bil. II, III.

På skilda platser i landsorten ha 47 ombud verkat i förbundets intresse. Deras namn återfinnes i Bil. I.

* * *

Förbundets byrå har fortfarande föreståtts af fröken G. Adelsborg, den allmänna platsförmedlingen af fröken Th. Geijer, som till biträde haft fröken E. Rosén, platsförmedlingen inom sjukvården af fröken U. Hammarsköld och kassan af fröken I. von Plomgren. Byrån har äfven fått påräkna frivilliga arbetskrafter, hvilket varit särdeles välkommet, då göromålens mängd kräft en tillökning i personalen.

Byrån.

Till byråns hufvuduppgifter hör besvarandet af frågor, som framställas angående *lärokurser och arbetsområden* samt förhållanden, som på ett eller annat sätt sammanhånga med kvinnans ställning i samhället. För att motsvara anspråk, som i sådant afseende ställas på densamma, samlar och ordnar byrån rapporter, statistiker, prospekt m. m., som beröra kvinnans ställning i Sverige och i andra länder. Såväl af enskilda som af myndigheter anlitas denna afdelning af byrån årligen i hög grad. Äfvenledes lägger byrån sig vinning om, att skaffa sig kännedom om alla arbetsfält, som stå öppna för kvinnan och att verka för nya sådana, lämpade för hennes natur och begåfning.

Bland ärenden, som under det gångna året fallit inom området för byråns verksamhet, märkas följande: besvarandet af frågor angående pensionsinrättningar, stipendie- och understödsfonder, arbetsstugor, folkbibliotek (och böcker för dem), fredsrörelsen, kvinliga fabriksinspektörer, lagar i sedlighetsfrågan, föreningar till unga kvinnors skydd, lärarinnehem och platsanskaffningsbyråer utomlands, litterär äganderätt och översättningsrätt, rätt till deltagande i stadsfullmäktigeval, kyrkostämma och andra kommunala angelägenheter, inträdesfordringar till Post- och Telegrafverken, Järnvägen, Gymnastiska Centralinstitutet, seminarier och skolor samt angående utbildning för blindlärarinnor, kurser i sjukvård, trädgårdsskötsel, mejerihandtering, huslig ekonomi, fotografering, bokbinderi med mera dylikt.

Platsförmedlingen utvisar följande resultat:

Antalet inskrifna arbetsgifvare.....	497
» » arbetssökande.....	540

Sammanlagda beloppet af årslöner för de genom byrån förmedlade fasta platserna uppgår till omkring 48,000 kr. Platsförmedlingen har som vanligt omfattat dels fasta platser för lärarinnor, föreståndarinnor, värdinnor och biträden i hem samt platser å kontor och i handel m. m., dels tillfälligt arbete såsom lektioner och dylikt. Högsta lönen har varit för kontorsarbete 1,000 kr. i ett för allt och för plats i familj 800 kr. samt fritt vivre.

Afdelningen för anskaffande af sjuksköterskor har i 215 fall förmedlat sjuksköterskors anställning för längre eller kortare tid. Sju sjuksköterskor hafva erhållit fasta platser vid sjukhus och sjukstugor samt som församlingssköterskor. Sammanlagda beloppet af årslöner för de sålunda förmedlade fasta platserna uppgår till omkring 3,500 kr.

Då det visat sig att kvinnor icke i den grad, som därmed afsetts, begagnat sig af de å byrån hållna mottagningarna för juridiska frågor och att således denna afdelning af byråns verksamhet icke kunde anses fylla ett verkligt behof, har styrelsen beslutat att densamma f. n. skulle nedläggas.

* * *

Bokkomitén.

Bokkomitén har under 1901 hufvudsakligen ägnat sitt arbete åt granskning af den nyaste barn- och ungdomslitteraturen. För att bereda allmänheten tillfälle att taga del af komiténs anvisningar vid valet af god lektyr för det uppväxande släktet anordnade komitén äfven denna jul en bokutställning i förbundets lokal. Utställningen, som öppnades den 12 december, bjöd på de bästa, såväl nya som äldre, ungdomsböcker samt hade att glädja sig åt talrika besök och yttrades allmänt belåtenhet med densamma. Under året har från flera håll till komitén ingått begäran om råd och upplysningar vid val af ungdomsläsning och för upprättande af skol- och arbetarbibliotek. Äfven från utlandet hafva kommit bref med anhållan om uppgift på barn- och ungdomsböcker, lämpliga till öfversättning. Särskildt från Boston önskades anvisning på sådana, för att representera svensk litteratur i ett större arbete för ungdom, som är

under utgifning, och som skall innehålla berättelser af framstående författare från olika länder. Alla dessa förfrågningar hafva af komitén besvarats.

Till herrar förläggare ber komitén att här få uttrycka sin tacksamhet för det intresse och tillmötesgående, som de äfven under detta år visat komiténs arbete.

Bokkomiténs medlemmar ha under året varit: fröken L. Engström, ordförande, fruarna H. Anderson och B. Sondén, fröknarna G. Hjelmnerus, A. Lagerberg, M. Sundbärg samt fröken E. Whitlock. Som adjungerade hafva medverkat fröken S. Leijonhufvud och fru Lizinka Dyrssen, den senare invald efter fröken A. M. Roos, som utträdt ur komitén på grund af ökad arbete på andra områden.

* * *

Med 1901 har Dagny avslutat 4:de årgången af sin nya följd, utgörande 16:de delen af tidskriftens årgångsserie. Med anledning af att ett sekel detta år tilländalupit sedan Fredrika Bremer föddes har tidskriften ägnat en god del af sina spalter åt teckningen af denna märkliga kvinnas personlighet och lifsgärning och åt redogörelser för de minnesfester, som hållits till hennes ära. — Bland sociala ämnen, som under denna årgång behandlats, må nämnas: »Den kvinliga läkarens ställning» (flera artiklar); »L. J. Hierta och kvinnans rätt i samhället»; »Kvinnorna som reseinspektörer»; »Nykterhetsfrågan»; »Vården om sinnessjuka»; »Kvinlig verksamhet inom nutidens fängelser»; »Det offentliga fattigvårdsarbetet»; »Kvinnor som yrkes- och sundhetsinspektörer»; »Freds rörelsen» m. fl. I uppfostringsfrågor må särskildt framhållas artiklarna: »Naturkunighet och barnens sedliga uppfostran» samt »Oansvariga uppfostrare»; bland skildringar från kvinliga arbetsfält förekomma sådana från Stockholms arbetarehem (»En kvinnas verk») »Vår svenska diakonissanstalt», »Röda korsets sjuksköterskehem», Bikupan (»Ett kvinnligt handarbetscentrum») »Kristliga föreningen för unga kvinnor» o. s. v. Litterära uppsatser och recensioner öfver nyutkomna böcker hafva som vanligt talrikt influtit, äfvenså historiska och kulturhistoriska skildringar, biografier, resebref, skisser, poem och smärre uppsatser af blandadt innehåll.

Tidskriften
Dagny.

Utom redaktionens och styrelsens medlemmar hafva följande författare lämnat bidrag till tidskriften: Eugenie Beskow, Charl. Björnstjerna, Maria Cederschiöld, G. von Düben, Maria Durling, Nils

Erdmann, Anna Knutson, Maj Lagerheim, Charl. Nerman, Ebba Ramsay, Ellen Sandelin, Henrik Schück, Robert Tigerstedt, Lydia Wahlström, Signe Wester, Helena Westermarck, Ellen Whitlock, Hans Vik, Carin Wästberg m. fl.

* * *

Komitén för
lagfrågor.

Den 19 maj 1900 beslöt komitén för lagfrågor hos Fredrika Bremer-Förbundets styrelse göra framställning om, att styrelsen måtte anordna en pristäflan med utfästade af ett pris å 300 kronor för den bästa prisdärfdig befunda skrift öfver ämnet: »Betydelsen af den gifta kvinnans myndighet för henne själf och samhället». Med anledning af denna framställning utfärdade förbundet inbjudan till en pristäflan, hvarvid 4 skrifter inlämnades till den utsatta tiden. Komitén, som på uppdrag af förbundet granskat skrifterna, har ej funnit någon af dem böra ifrågakomma till pris.

Med anledning af den internationella kongress för rösträtt för kvinnor, afsedd att hållas i februari 1902 i Washington, har komiténs sekreterare utarbetat en kortfattad tablå öfver den svenska kvinnans rättsliga ställning och hennes valrätts- och valbarhetsvillkor.

Af kassaförvaltarens rapport framgår, att komiténs tillgångar vid 1901 års slut uppgingo till kr. 1,393: 36.

Komitén har under året haft följande sammansättning: revisionssekreteraren C. Lindhagen, häradshöfding P. G. Rabe, redaktionssekreteraren G. Aldén (invald efter grefve H. Hamilton), fru G. af Klintberg, fru B. Nordenson, fröken A. Skoglund (invald efter fröken S. Björklund) samt fru A. Tamm.

* * *

Trädgårds-
komitén.

Trädgårdskomitén, hvars medlemmar under året varit fröken G. Adelborg, fru M. Bolin, brukspatron Fredrik Bergvall och domänintendenten O. Tamm, har icke att hänvisa till stor verksamhet. Detta har emmellertid sin grund i frågans nuvarande ställning och däri, att f. n. flere trädgårdsskolor mottaga kvinliga elever, hvarigenom komiténs verksamhet med bemedling af elevplatser till ägendorar med större trädgårdar ej på samma sätt längre är erforderlig. Tillfälle till utbildning vid Adelnäs 2-åriga trädgårdsskola finnes numera för kvinnor, dock endast som extraelever, och halfårskurser äro sedan flera år ordnade vid Agdatorp i Blekinge och Espenäs i Nerike.

Komitén har haft glädjen att under året utlämna ett af okänd gifvare lämnadt stipendium å 400 kr. I gåfvobrevet säger sig gifvaren under sin vistelse på landsbygden ha iakttagit en del mycket svåra missförhållanden inom trädgårdsodlingen, framför allt vid produkternas tillvaratagande. Däremot kan man i utlandet observera, särskildt i Tyskland, en oerhörd skilnad i kunskapen om frukters och grönsakers skörd, packning och försändning. Men äfven i konservering och användning i hushållet förefinnas mellan vårt land och södern stora skiljaktligheter. Kännedom om utlandets metoder i hithörande fall bör således vara af stor nytta för höjande af Sveriges trädgårdsodling. Enligt af gifvaren stipulerade villkor har stipendiet tilldelats fröken Sigrid Hård af Segerstad.

* * *

Samkvämskomitén har under det förflyttna året anordnat 4 samkväm. Det första, som ägde rum torsdagen den 10 januari i Nya Hushållsskolans lokal, inleddes af fröken Elin Cederblom med ett särdeles intressant anförande öfver ämnet: »Naturkunnighetsundervisning och barnens sedliga uppfostran», hvarpå följde en liflig diskussion. I Dagnys andra häfte för 1901 finnas införda både föredraget, diskussionen och doktor Karolina Widerströms inlägg i frågan.

Samkväms-
komitén.

Vid det andra samkvämet, torsdagen den 14 februari i samma lokal, höll doktor Ellen Sandelin ett sakkunnigt belysande föredrag öfver ämnet: »Om de kvinliga läkarna och deras ställning i olika länder».

Det tredje samkvämet, som ägde rum tisdagen den 19 mars, anordnades på grund däraf att begäran ingått till Fredrika-Bremer-Förbundets styrelse att sammankalla ett möte för att tillfälle skulle gifvas att framlägga det stora behovet af en snar utvidgning af aktiebolaget Stockholms Arbetarehem, och samtidigt utröna hur stort intresse och anslutning saken skulle kunna erhålla af allmänheten. Diskussionen inleddes af fröken Gerda Cederblom med ett kortare föredrag angående »Betydelsen för samhället af goda arbetarebo-städer», hvarefter en liflig diskussion vidtog. Föredraget samt den af det talrikt församlade mötet fattade resolutionen finnas återgifna i Dagnys sjätte häfte 1901. Man har anledning att hoppas, att

det varma intresse, som vid mötet ådagalades för den behjärtansvärda saken, tagit sig uttryck i teckning af nya aktier å listor, utsända af styrelsen för aktiebolaget Stockholms Arbetarehem.

Det fjärde och sista samkvämet, hvartill endast förbundets kvinliga medlemmar inbjudits, anordnades onsdagen den 11 december, likasom det föregående i Nya hushållsskolans lokal. Doktor Ellen Sandelin höll därvid föredrag »Om några smittosamma sjukdomar och deras sociala faror». Denna frågas stora betydelse visar sig bäst genom att en följd af föreläsningar hållits i ämnet, både i Stockholm och Finland och att de varit till trängsel besökta af intresserade kvinnor.

Medlemmar i samkvämskomitén hafva varit: fröken Gertrud Adelborg; ordförande, fru Julia Jolin, fröknarna Edith Strengell, Anna Ulrich och fil. doktor Astrid Cleve.

* * *

Redogörelser för *sjuk-kassans*, *stipendiekomiténs* och *dräktreform-föreningens* verksamhet återfinnas i Bil. II, III, IV.

Bil. I.

Fredrika-Bremer-Förbundets ombud 1901.

Abenius, Mathilda, fröken, Västerås.
 Andersson, Anna, f. Bergenstråle, fru, Vexjö.
 Arwedson, Ada, fröken, Linköping.
 Bergstedt, Amanda, fröken, Arboga.
 Boström, Sophie, fru, Nyköping.
 *Brandberg, Anna, fru, Landskrona.
 Broberg, M., fru, Filipstad.
 Burman, Hulda, fröken, Luleå.
 Ekenstierna, Fanny, fröken, Mariæfred.
 von Essen, Charlotte, fröken, Örebro.
 Fischerström, Anna, fröken, Karlskrona.
 Florén, Andriette, fru, Mariestad.
 Grape, Augusta, fru, Umeå.
 Jeanson, Ellen, fröken, Lidköping.

Kihlberg, Liva, fru, Söderhamn.
 *Larsson, Elise, fröken, Motala.
 Liljebäck, Jenny, fru, Haparanda.
 Lindskog, Anna, fru, Vänersborg.
 Malmros, Elise, fröken, Landskrona.
 Martin, Eva, fröken, Södertälje.
 Mauritzon, Anna, fröken, Vadstena.
 Munthe, Maria, fröken, Ystad.
 Nordenfeldt, Maria, fröken, Göteborg.
 Ostermann, Marianne, fröken, Lund.
 Palm, Julia, fröken, Varberg.
 Petrén, Siri, fru, Malmö.
 Pihl, Aurore, fröken, Norrköping.
 Poignant, Georgine, fru, Visby.
 Renborg, Alma, fröken, Östersund.
 Rundgren, Charlotte, fru, Karlstad.
 Ryding, Karin, fru, Vänersborg.
 af Sandeberg, Frida, fröken, Sundsvall.
 Scherdin, Alma, fröken, Kristinehamn.
 Sjöberg, Hanna, fröken, Falkenberg.
 Sjöcrona, Helena, fröken, Helsingborg.
 Sundholm, Ebba, fröken, Hudiksvall.
 von Sydow, Ellen, fröken, Halmstad.
 Tauson, Brita, fröken, Karlshamn.
 Thorburn, Vivi, fru, Uddevalla.
 Trotzig, Hilda, fru, Hedemora.
 Trybom, Ellen, fröken, Skara.
 Trägårdh, Göthilda, fröken, Skellefteå.
 Uggla, Sophie, fröken, Borås.
 *Unge, Hedvig, fru, Hitorp, Nora.
 Versteegh, Inez, fru, Hernösand.
 Wold, Amelie, fru, Borås.
 Åkerblom, Emelie, fru, Falun.

De med * hafva under året afsagt sig ombudsskapet.

Sjukkassans årsberättelse för 1901.

Sjukkassans verksamhet har under år 1901, det 15:de året sedan kassans början, fortgått och utvecklats på sätt följande siffror visa:

Delegarnas antal, som vid 1900 års utgång var 272, hade vid slutet af 1901 höjts till 282. Af kassans medlemmar hafva under året tillkommit 21 och afgått 11, däraf 1 afidit.

Under året har utdelats såsom sjukhjälp till 55 personer för tillsammans 2,271 sjukdagar ett sammanlagdt belopp af kr. 3,205: 50 (mot kr. 3,533 förlidet år).

	Medlemmarnas antal.		Sjukhjälp.
År 1887	97	kr.	159: —
» 1888	136	»	694: 50
» 1889	153	»	1,524: 50
» 1890	188	»	1,444: —
» 1891	199	»	1,864: 50
» 1892	208	»	3,477: 50
» 1893	214	»	2,565: —
» 1894	238	»	3,003: 75
» 1895	237	»	3,230: 25
» 1896	246	»	2,712: 75
» 1897	250	»	2,685: 75
» 1898	263	»	3,646: 50
» 1899	270	»	4,122: —
» 1900	272	»	3,533: 25
» 1901	282	»	3,205: 50

För kassans kapitalställning, utgifter och inkomster redovisas i kassaförvaltarens rapport.

Kassans expedition har hållits öppen i Fredrika-Bremer-Förbundets lokal en gång i veckan, hvarjämte anmälningar mottagits å denna lokal kl. 11—4 alla dagar.

I afseende på inträde i kassan gäller fortfarande:

Att kvinnor, tillhörande de kategorier, för hvilka kassan närmast varit afsedd, utan vidare vinna inträde under förutsättning af rent läkarebetyg;

Att för inträdessökande med kvalificerad läkarebetyg afgörandet ligger hos de tre läkare, som tillhöra styrelsen; samt att i öfriga fall styrelsen i sin helhet beslutar.

Ur räkenskaperna anføres följande:

Vid 1901 års utgång utgjorde Sjukkasans

Tillgångar.

Fordran i Stockholms Enskilda Bank å upp- och af- skrifning	57: 19
5 obligationer i Stora Kopparbergs Bergslag af år 1900	5,000: —
1 obligation i Helsingborgs—Hessleholms järnväg.....	1,000: —
Fordran mot säkerhet af in-teckning i huset 4 Lilljansplan	5,000: —
D:o d:o d:o i huset 31 Vest- mannagatan	5,000: —
Fordran i Bankaktiebolaget Stockholm—Öfre Norrland å hushållsräkning	108: 01
D:o i Nordiska Kreditbanken å sparkasseräkning	909: 51
D:o i Göteborgs Ensk. bank å d:o	1,271: 37
Kontant i kassan	83: 41
	<hr/>
Summa kr.	18,429: 49

Skulder.

Fonder: Försäkringsfonden... ..	14,387: —
Donationsfonden	3,000: —
Reservfonden	1,042: 49
	<hr/>
Summa kr.	18,429: 49

Samtliga fonders belopp uppgick vid utgången af 1900 till kr.....	16,763: 77
Fondernas förstärkning, som följaktligen uppgår till kr. har uppkommit på grund af följande förhållanden mellan inkomst och utgift:	1,665: 72

Inkomst:

Inträdesafgift för 22 medlemmar (1 förnyad)	97: —
Årsafgift för 287 medlemmar.....	3,818: 76
Räntor (influtna)	873: 71
Straffräntor	12: —
Statsbidrag för 1901	320: —
Vinst vid inköp af obligationer	50: —
	<hr/>
Summa kr.	5,171: 47

Utgift:

Sjukhjälp till 55 medlemmar		3,205: 50
Omkostnader: Hyra för 1900	100: —	
Arvoden.....	150: —	
Kontors- och aunnosutgift	50: 25	300: 25
Till fonderna: Försäkringsfonden.....	1,323: —	
Reservfonden.....	342: 72	1,665: 72
		<hr/>
	Summa kr.	5,171: 47

Inventarierna, bestående af räkenskapsböcker och skrifmateriel, äro ej upptagna i något värde. Fröknarna Theresa Geijer och Ulla Hammarsköld hafva under det förflutna året med uppoffrande nit och mycken skicklighet skött kassans registrering och ekonomiska expedition.

Stockholm i Februari 1902.

Carl Nyström.

Sjuk-kassans Försäkringsfond uppgår den 1 Januari 1902 enligt på grund af Heyms tabeller verkställda beräkningar till 14,387 kronor.

Stockholm den 24 Februari 1902.

P. G. Rosén.

Kassans styrelse har under året haft följande sammansättning:

Ordinarie styrelsemedlemmar:

Professor P. G. Rosén, ordförande.

Doktor Carl Nyström, vice ordförande och kassaförvaltare.

Fröken Theresa Geijer, sekreterare och tjänstgörande vid expeditionen.

Fröken Anna Roos.

Fördelningsläkaren N. A. Edling.

Suppleanter:

Fru F. Lybeck.

Fröken U. Hammarsköld, tjänstgörande vid expeditionen.

Doktor I. W. von Döbeln.

Revisorer:

Fröken K. Wall.
Fröken A. Kruse.

Revisorssuppleanter:

Fröken M. Silow.
Fröken Augusta Palmqvist.

Revisionsberättelse.

Undertecknade, utsedda revisorer att granska Fredrika-Bremer-Förbundets sjukkassas förvaltning och räkenskaper för år 1901, få härmed efter fullgjordt uppdrag därom afgifva följande berättelse:

Beträffande tillgångar och skulder samt inkomster och utgifter få vi hänvisa till kassaförvaltarens af oss granskade redovisning.

Styrelsens af oss genomgångna protokoll jämte de däri omförmälda besluten hafva icke föranledt någon erinran från vår sida.

Värdehandlingarna äro förvarade i brandfritt kassahvalf.

Kassans räkenskaper äro förda med utmärkt ordning och noggrannhet samt åtföljda af erforderliga verifikationer, och då ingen anledning till anmärkning förekommit, få vi tillstyrka, att full ansvarsfrihet för förvaltningen under år 1901 måtte beviljas styrelsen.

Stockholm den 10 april 1902.

Kerstin Wall.

Augusta Palmqvist.

Bil. III.

Stipendiekomiténs årsberättelse för år 1901.

Stipendierna från Förbundets *Allmänna Stipendiefond* hafva utdelats på följande sätt:

400 kr. till fröken Ellen Böös för kurs vid fackskola i huslig ekonomi (Stockholms stads stip.); 300 kr. fil. lic. Anna Paues för universitetsstudier (fritt stip.); 325 kr. fröken Gerda Müller för sjukvårdskurs (Norrbottnens stip.); 250 kr. fröken Alma Andersson för

kurs vid folkskoleläraryrkesseminariet i Umeå (Västerbottens stip.); 300 kr. fröken Gerda Backlund för kurs vid högre afdeln. af tekn. skolan i Stockholm (Södermanlands stip.); 225 kr. fröken Signe Strömbom för sjukvårdskurs (Skaraborgs stip.); 200 kr. fröken Anna Wennström för högskolestudier (Värmlands stip.); 200 kr. fröken Signe Dahlin för kurs vid folkskoleläraryrkesseminarium (Blekinge stip.); 200 kr. fröken Eva Staël von Holstein för kurs i huslig ekonomi (Kristianstads stip.); 200 kr. fröken Märta Palme resestipendium för studier i trädgårdsskötsel (Östergötlands stip.); 200 kr. fröken Jenny Asplund för sjukvårdskurs (Göteborgs och Bohus läns stip.); 200 kr. fröken Jenny Nyberg för sjukvårdskurs (Jämtlands stip.); 200 kr. fil. kand. Elin Nordin för universitetsstudier (Västernorrlands stip.); 200 kr. fröken Beata Mårtensson för kurs vid högre afdeln. af tekn. skolan i Stockholm (Malmöhus stip.).

Förutom ofvanstående stipendier hafva reserverade stipendiemedel från år 1900 utbetalts med 1,080 kr. till utnämnda stipendiater, som först under år 1901 varit i tillfälle att påbörja de kurser och studier, hvartill stipendierna varit afsedda.

Från *Donationsfonderna* hafva tvänne stipendier utdelats, nämligen 500 kr. till med. kand. Alfhild Tamm och 400 kr. till med. kand. Gerda Uddgren samt från Leijonhufvud-Adlersparreska släktstipendiefonden ett stipendium å 241 kr. 5 öre till fröken Märta Axelsdotter Leijonhufvud för idkande af språkstudier. De lifräntor, som enligt gifvarnes bestämmelser tillsviðare utgå från särskilda fonder, hafva utdelats med 2,256 kr. 75 öre till fröken Ellen Bergman och med 200 kr. till fröken Carolina Åberg.

Från de i landsorten verksamma lokalkomitèerna för länsinsatsers bildande och ökande i Allmänna Stipendiefonden, må anföras, att Gotland under året fullbordat sin insats, att Göteborgskomitèen med intresse och framgång fullföljer sitt arbete för erhållandet af större eller flera stipendier.

I likhet med föregående år har komitèen tacksamt att erkänna gåfvor till Allmänna Stipendiefonden af fröken Ellen Bergman 200 kr.; vidare har fru Karin Ryding i Vänersborg till Elfsborgs länsinsats öfverlämnat en gåfva af 35 kr.; dessutom har genom landshöfdingskan Bråkenhielm öfverlämnats med villkor att tillräknas Upsala länsinsats, diverse gåfvor uppgående till ett belopp af 1,800 kr.

Samtliga under året influtna bidrag till stipendiefonderna hafva öfverlämnats till styrelsen för stipendiefondernas förvaltning, hvars medlemmar hafva varit: fru Anna Wallenberg, ordförande, general-

direktör Alb. Anderson, professor P. G. Rosén, revisionssekreteraren E. Björklund samt fröken M. Silow. Suppleanter hafva varit bankdirektör G. Lettström samt fröken Clara Montelius.

Stipendiekomiténs medlemmar hafva varit professor P. G. Rosén, ordf., fru T. Gylden, fröken S. Leijonhufvud, grefvinnan A. Mörner, fröken M. Silow, sekr., och friherrinnan E. Tamm.

Revisorer för fonderna hafva varit: underståthållaren E. von der Lancken, disponenten O. Björklund (ledamot af riksdagens 1:a kammare), herr J. N. Sanne (ledamot af riksdagens 1:a kammare); *revisorssuppleant*: fröken I. Elfving.

Revisionsberättelse.

Utsedde att granska de under Fredrika-Bremer-Förbundets vård och inseende stående stipendiefonders räkenskaper och förvaltning under år 1901 få vi, efter att hafva fullgjort detta uppdrag, härmed afgifva följande berättelse:

Fondernas tillgångar utgjorde den 1 januari:

Allmänna stipendiefonden	kr. 149,916: 05	
Ellen Bergmans släktsstipendiefond ... »	50,150: —	
Onämnds stipendiefond	» 34,362: 97	
Leijonhufvud-Adlersparreska stipendiefonden	» 7,236: 68	
Evelina Fahnehjelms stipendiefond ... »	4,232: 05	245,897: 75

De olika fondernas ställning framgår af här efteråt meddelade utdrag ur räkenskaperna:

Allmänna Stipendiefonden.

Debet.

Utbetalda stipendier	kr. 4,480: —	
Utbetald lifränta	» 200: —	
Stipendiekomiténs utgifter	» 1,865: 51	
Diverse utgifter	» 122: 50	6,668: 01
Behållning till år 1902		158,263: 85
	Summa kr. 164,931	86

Kredit.

Behållning från år 1900	kr.	149,916:	05
Genom stipendiekomitén insamlade.....	kr.	5,833:	—
Gåfva af fröken Ellen Bergman.....	»	200:	—
Onämnds stipendiefonds bidrag till förvaltningskostnader	»	100:	—
Leijonhufvud-Adlersparreska stipendiefondens d:o d:o.....	»	30:	—
Fondens andel i under året influtna räntor	»	8,852:	81
		<u>15,015:</u>	<u>81</u>
	Summa kr.	164,931:	86

Ellen Bergmans Släktstipendiefond.

Debet.

Lifränta till fröken Ellen Bergman.....	kr.	2,256:	75
Behållning till år 1902	»	50,150:	—
		<u>52,406:</u>	<u>75</u>

Kredit.

Behållning från år 1900	kr.	50,150:	—
Fondens andel i under året influtna räntor.....	»	2,256:	75
		<u>52,406:</u>	<u>75</u>

Onämnds stipendiefond.

Debet.

Utbetalda stipendier	kr.	900:	—
Bidrag till förvaltningskostnader	»	100:	—
		<u>1,000:</u>	<u>—</u>
Behållning till år 1902	kr.	35,537:	31
		<u>36,537:</u>	<u>31</u>

Kredit.

Behållning från år 1900	kr.	34,362:	97
Fondens andel i årets räntor	»	2,174:	34
		<u>36,537:</u>	<u>31</u>

Leijonhufvud-Adlersparreska Stipendiefonden.

Debet.

Utbaldt stipendium.....	kr.	241:	05
Bidrag till förvaltningskostnaden	»	30:	—
		<u>271:</u>	<u>05</u>
Behållning till år 1902	kr.	7,370:	16
		<u>7,641:</u>	<u>21</u>

Kredit.

Behållning från år 1900	kr.	7,236: 68
Fondens andel i årets räntor	»	404: 53
	Summa kr.	7,641: 21

Evelina Fahnehjelm's Stipendiefond.

Debet.

Behållning till år 1902.....	kr.	4,502: 91
------------------------------	-----	-----------

Kredit.

Behållning från år 1900.....	kr.	4,232: 05
Fondens andel i årets räntor.....	»	270: 86
		4,502: 91

Samtliga fondernas tillgångar utgjorde den 31 december:

Allmänna stipendiefonden.....	kr.	158,263: 85
Ellen Bergmans släktstipendiefond.....	»	50,150: —
Onämnds stipendiefond.....	»	35,537: 31
Leijonhufvud-Adlersparreska stipendiefonden.....	»	7,370: 16
Evelina Fahnehjelm's stipendiefond.....	»	4,502: 91
	Summa kr.	255,824: 23

och hafva sålunda under året ökats med kr. 9,926: 48

Förestående behållning, kr. 255,824: 23 är placerad sålunda:

Falu—Rättvik—Mora Järnvägsaktiebolags 4 % obligationer	kr.	10,133: 33
Stockholms Intecknings-Garanti-Aktiebolags 3 1/2 % obligationer	»	7,935: —
Helsingfors stads 4 1/2 % obligationer	»	20,514: 60
Örebro stads 3,6 % obligationer.....	»	6,075: —
Städernas i Finland Hypotekskassas 4 % obligationer	»	2,980: 16
Kopparbergs Hofors Sägverksaktiebolags 4 1/2 % obligationer	»	5,056: 25
Stora Kopparbergs Bergslags Aktiebolags 4 % obligationer	»	7,070: —
D:o d:o 5 % obligationer	»	14,912: 50
Korsnäs Sägverks Aktiebolag 5 % obligationer ...	»	9,983: 33
Gefle—Dala Järnvägsaktiebolags 4 1/2 % obligationer	»	26,292: 50
Oxelösund—Flen—Vestmanlands Järnvägsaktiebolags 4 % obligationer	»	25,000: —
	Transport kr.	135,952: 67

	Transport kr.	135,952:	67
Allmänna Hypoteksbankens 4 % obligationer	»	18,666:	67
Sundsvalls stads 4 1/2 % obligationer	»	5,000:	—
A. F. Pira mot intecknad revers	»	37,692:	71
Stockholm—Vesterås—Bergslagernas Nya Järnvägs- aktiebolag mot revers och hypotek	»	51,152:	78
På deposition i Stockholms Enskilda Bank	»	4,333:	33
» kapitalräkning i d:o d:o.....	»	1,813:	50
» upp- och afskrifningsräkning i d:o d:o	»	1,212:	57
	Summa kr.	255,824:	23

Enligt i hufvudboken intagen särskild redogörelse innefattar den å allmänna stipendiefonden upptagna behållning den 31 december 1901 följande poster:

A. *Färdiga länsinsatser:*

Stockholms stads	kr.	10,341:	95
Malmöhus läns	»	5,086:	84
Kristianstads läns	»	5,213:	06
Östergötlands läns	»	5,067:	70
Västerbottens läns	»	6,917:	58
Södermanlands läns	»	7,860:	27
Örebro läns	»	5,185:	16
Värmlands läns.....	»	5,151:	15
Norrbottnens läns	»	8,649:	17
Västernorrlands läns	»	5,025:	90
Skaraborgs läns.....	»	6,536:	81
Jämtlands läns.....	»	5,025:	90
Göteborgs läns	»	5,029:	25
Blekinge läns.....	»	5,919:	99
Västmanlands läns	»	5,757:	43
Gottlands läns	»	6,067:	95
			98,836: 11
B. <i>Påbörjade länsinsatser</i>		15,215:	35
C. <i>Fria Gäfvomedel</i>		35,228:	—
D. <i>Disponibla medel</i>		8,984:	39
	Summa kr.	158,263:	85

Samtliga i denna berättelse omnämnda värdepapper, hvilka vi funnit förvarade i stipendiekomiténs kassafack i Stockholms enskilda bank, äro efter vår öfvertygelse fullt betryggande.

Räkenskaperna, som äro förda med utmärkt reda och omsorg, hafva icke vid granskningen gifvit anledning till anmärkning. Då förvaltningsstyrelsen efter vår uppfattning på ett berömvärdt sätt iakttagit stipendiefondernas ekonomiska intressen, är det oss ett nöje att tillstyrka full och tacksam ansvarsfrihet åt densamma för 1901 års förvaltning.

Stockholm den 10 April 1902.

Olof Björklund.

J. N. Sanne.

Ingeborg Elfving.

Bil. IV.

Dräktreformföreningens årsberättelse mars 1901—mars 1902.

Föreningen står nu vid slutet af sitt sextonde arbetsår. Dess verksamhet har under detsamma fortgått efter i hufvudsak samma plan som förut och hos K. M. Lundberg, Stockholm, som fortfarande handhafver försäljningen af föreningens modeller, ha gjorts och utförts ett ej obetydligt antal beställningar.

Styrelsen har under det gångna året haft följande sammansättning:

A. Af Fredrika-Bremer-förbundet valda:

Ordinarie medlemmar:

Fru *Marie-Louise Berg.*
» *Gurli Linder.*
Fröken *Elsa Gylén.*

Suppleanter:

Fröken *Sally Högström.*
» *Caroline Wahrolin.*

B. Af Dräktreformföreningen valda:

Ordinarie medlemmar:

Doktor *Hedda Anderson.*
Fru *Thea Burgman.*
» *Ellen Gyllander.*
» *Eva Kempe.*
» *Carin Scholander.*
Fröken *Josefine Lindeblad.*

Suppleanter:

Fru *Maria Bolin.*
» *Louise Lombard.*
» *Sigrid Nyström.*
Fröken *Helena Palmqvist.*

Som ordförande har fungerat fru Scholander, som vice ordförande fru Linder, som sekreterare fru Gyllander och som kassaförvaltare fröken Lindeblad.

Revisorer:

Fröken *Jenny Bonnier*.
» *Betty Hirsch*.

Revisorssuppleanter:

Fru *Greta Wærn*.
Fröken *Anna Kruse*.

Revisionsberättelse.

Undertecknade, af Fredrika-Bremer-Förbundets dräktreformförening utsedda revisorer, få härmed, efter företagen granskning af räkenskaperna från den 1 januari 1901 till den 31 december samma år, afgifva följande revisionsberättelse:

Af böckerna framgår, att följande konti under året lämnat vinst:

Medlemsavgifters konto.....	kr. 21: —
Intressekonto.....	» 2: —
	Summa kr. 23: —

Följande konti förlust:

Annons- och trycksakers konto	kr. 8: 30
Allmänna omkostnaders konto.....	» 6: —
	Summa kr. 14: 30

Föreningens tillgångar, hvilka vid årets början utgjorde kr. 641: 31, belöpte sig vid årets slut till kr. 650: 01 och bestå af:

Inventarier och modeller	kr. 445: 95
Lager af mönster	» 116: 70
Insatt i A.-B. Sthlms Handelsbank ...	» 85: 89
Kassa	» 1: 47
	Summa kr. 650: 01

Stockholm, mars 1902.

Jenny Bonnier.

Betty Hirsch.

Kassaförvaltarens rapport.

Till styrelsen för Fredrika-Bremer-Förbundet.

Ur räkenskaperna anföres följande:

Vid årets slut hade Fredrika-Bremer-Förbundet:

Tillgångar:

Kassakonto	391: 16	
Intecknings-Garanti-Aktiebolaget	1,244: 61	
Nordiska Kreditbanken	55: 46	
Aktiebolaget Stockholm—Öfre Norrland.....	4: 90	
Stockholms Enskilda Bank	1,657: 18	
Inventarier	2,594: 06	
Fordran hos fru S. Whitlock	4,140: —	
Diverse debitorer:		
Obligationer	9,000: —	
Inteckningar	5,000: —	
Reversfordringar	7,634: 49	21,634: 49
Andra fordringar, trycksakers konto	53: 80	
	<u>Summa kr.</u>	<u>31,775: 66</u>

Skulder:

Fonder, hvars räntor gå till Förbundets allmänna kassa:		
Ständiga ledamöters afgifter	11,430: —	
Inträdesavgifter	3,540: 25	
Första årets årsavgifter.....	382: 50	
Reservfonden	793: 70	
Fredrika Bremers Minnesfond	2,982: 18	19,128: 63
Fonder, hvars räntor gå till af gifvarne be- stämda ändamål:		
S. Whitlocks stipendiefond	4,140: —	
Anonym donation	6,000: —	
Gåfvofond (enl. gåfvobref af ¹⁹ / ₂ 1900) ...	100: —	10,240: —
	<u>Transport kr.</u>	<u>29,368: 63</u>

Transport kr. 29,368: 63

Yttre skulder:

Sjukvårdsafdelningen	756: 63	
Undersökning af kontors- och butikbiträdens löne- och arbetsförhållanden.....	417: 90	
Aftonbladets aktiebolag: Dagnys tryckning	1,232: 50	2,407: 03
		<hr/> Summa kr. 31,775: 66

Vinst:

Första årets årsafgifter	115: 50	
Årsafgifter	3,342: —	
Gåfvor	1,496: —	
Räntor	801: 82	
Öfverbalanserad vinst från år 1900	1,117: 92	
Vinst vid inköp af obligationer.....	50: —	
		<hr/> Summa kr. 6,923: 24

Förlust:

Byrån.....	3,915: 32	
Trycksaker	289: 17	
Tidskriften Dagny	1,375: 48	
Allmänna omkostnader	786: 86	
Möten	556: 41	
		<hr/> Summa kr. 6,923: 24

Såsom det för Förbundets ekonomi mest anmärkningsvärda uti förestående redogörelse framstår den i anledning af Fredrika Bremers hundraårsfest bildade Minnesfonden, till hvilken upprop utfärdades i november månad af för förbundet intresserade personer och hvilken enligt intill årets slut inkomna bidragslistor äger en behållning af kr. 2,982: 18.

Den i stadgarna föreskrifna kapitaliseringen af ständiga ledamöters afgifter och af halfva beloppet af nytillträdande ledamöters första årsafgift, har under året tillfört kapitalet en ökning af kr. 505: 50.

Oaktadt årets omkostnader föga öfverstigit föregående årets, hafva de kunnat betäckas endast genom användande af behållningen från föreläsningsserien hösten 1900 samt genom till Förbundets allmänna kassa influtna gåfvor kr. 1,496.

Byråns inkomster hafva varit kr. 2,978: 31 och dess utgifter kr. 6,893: 63. För tidskriften Dagnys utgifvande har från Förbundets allmänna kassa kräfts ett tillskott af kr. 1,375: 48.

Under året hafva fem nya lån å tillsammans kr. 1,450 utlämnats, hvaremot å äldre lån under året inbetalats kr. 1,528. Summan af de såsom studie- eller förlagslån till kvinnor utelöpande lånen utgjorde vid årets slut kr. 7,634: 49.

För influtna gåfvor, som lämnats för särskildt uppgifna ändamål, redogöres uti Styrelsens berättelse.

För Sjukkassans, Stipendiefondernas och Komiténs för lagfrågor kassaställning lämnas särskilda redogörelser.

Fröknarna G. Adelborg och I. von Plomgren hafva med omsorg och noggrannhet utfört arbetet vid kassan och bokföringen.

Stockholm i februari 1902.

Caroline Wahrolin.

Bestyrkande riktigheten af ofvanstående redogörelse, hemställa undertecknade revisorer om ansvarsfrihet för 1901 års förvaltning.
Stockholm den 22 maj 1902.

Alida Rossander.

Wilhelm Svedbom.

August Wall.

En vördsam uppmaning ställes till enhvar, som intresserar sig för Fredrika-Bremer-Förbundets verksamhet, att understödja densamma genom att ingå som medlem af förbundet eller, om så redan skett, till förbundet lämna förslag å personer, till hvilka kallelse till ledamotskap kan utfärdas.

Årlig medlemsafgift är . . . kr. 3: —.

Ständig » . . . » 30: —.

Prenumerationsafgift å förbundets tidskrift Dagny, som utkommer med 20 häften om året, är

för medlem kr. 3: 50

» icke medlem » 5: —

Förslag o. förfrågningar framställas muntligen eller skriftligen till **förbundets byrå, 54 Drottninggatan, kl. 11—4**, där äfven upplysningar lämnas angående alla afdelningar af förbundets verksamhet.

— C. E. Lagerström —
FREJA-MAGASINET

STOCKHOLM
 Lager af **Sybehör & Modevaror**
OBS! Order från Landsorten exp. skyndsamt.

Froms Velocipeder

Obs! **äro utmärkta** och af alla, som an-
 vända dem, mycket omtyckta för deras
Priserna nedsatta. Begär priskurant. **stora hållbarhet och stadiga, lätta gång.**

PER FROMS Velocipedfabriks Aktiebolag

(Kongl. Hofleverantör)
STOCKHOLM, Mäster-Samuelsgatan 34.

Från *Fosterlands-Stiftelsens Förlags-Expedition* hafva utkommit och finnas att tillgå hos alla bokhandlare följande arbeten:

Sådd på Guds åker. Strödda predikningar, hållna i Blasieholmskyrkan af hofpredikanten *Fr. Hammarsten*. 1:a & 2:a häft. å 50 öre.

Vår Frälsares bibel. Ett vittnesbörd för Gamla testamentet af *Newman Hall*. Andra upplagan. 25 öre.

De protestantiska missionernas historia, af professor *G. Warneck*. 5:e & 6:e häft. å 35 öre.

Olle. Berättelse af *N. P. Madsen*. Öfvers. från danskan. 30 öre.

Hanna. En from och tillgifven tjänarinnas stilla inflytande. Andra uppl. 25 öre.

Allt eller intet af Runa. Tredje uppl. Häft. 1: 25, klotb. 2 kr.

Hvardagslif af Runa. Tredje uppl. Häft. 1: 75, klotb. 2: 50.

Ljudande malm af Runa. Häft. 2: 50, kart. 3 kr., klotb. 3: 50.

På Elghyttan af Runa. Andra upplagan. Häft. 2: 25, kart. 2: 75, klotb. 3: 25.

Utjämning med flere berättelser af *E. S. K.* Häft. 1: 75, kart. 2 kr.

Helvi. Berättelse för ungdom af *Hilja Hahti*. Öfvers. från finskan. Häft. 2 kr., kart. 2: 25, klotb. 3 kr.

Ljus i mörkret. En berättelse från fransk-tyska kriget. Öfvers. af *E. W—n*. Häft. 1: 75, kart. 2 kr.

Under den högstes beskärm af Margareta Lenk. En berättelse från 30-åriga krigets dagar. Öfvers. från tyskan. Häft 2 kr., kart. 2: 50, klotb. 3: 50.

Hafsbris af *Märta Lagerfelt*, små stycken med illustrationer tillägnade nordens sjömansmissionsvänner. Häft. 50 öre.

Hemåt. Berättelse af *Ernst Ecers*. Andra uppl. Häft. 1: 50, kart. 1: 75.

Fyra berättelser af *N. Fries*. Öfversättning från tyskan. Häft. 40 öre.

Juda. Berättelse från tiden för Jerusalems förstöring genom *Titus*. Af *Adolf Jauss*. Andra upplagan. Häft. 50 öre, kart. 75 öre.

Det ärofulla återtaget af Crona Temple. En Episod ur Valdensernas historia. Med illustrationer. Andra upplagan. Häft. 1 kr., kart. 1: 25, klotb. 2 kr.

OLMQVISTS Handelsinstitut,
GÖTEBORG, är afsejoradt Västra Sveriges största, fullständ-
 gaste och mest renommierade handelsläroverk. 18:de arbetsåret.
 12 speciallärare. Arskurser, terminskurser. Inträde helst vid ter-
 minens början, 20 Aug. och 12 Jan. Plats ansökas i lista för l.
 Holmqvists skriftmetod är landets mest spridda och af staten an-
 tagen som normalmetod. Begär program.
Filip Holmqvist,
 Öfverlärare vid Tekniska skolan i Stockholm, lärare vid Chalmerska
 institutet, ledamot af Svenska Revisorsamfundet.

Hygieniska Skodon tillverkas för Herrar, Damer och Barn.

OBS! Prisbelönta af Dräkt-Reformföreningen.

Skodon tillverkas äfven efter modern fason.

Allt arbete utföres noggrant och af bästa material.

Reparationer verkställas väl och på bestämd utlofvad tid.

P. GUST. PETERSSON,
 52 Drottninggatan 52.

Hårsjukdomar.

Såsom befordrande af härvården utbildas en mängd af medel, hvilka, såsom erfarneheten visar, äro oöfersämrade eller skeddiga. Genom sin förmåga att **befria från mjäll** m. fl. **hårsjukdomar** och genom sin **fördelaktiga inverkan på huden** har Ell. Dr. P. Hakansson Salubrin mot hårsjukdomar vunnit allmänt ökad förtroende och användning. Allmänheten varnas mot efteraningar af fabriker. Salubrin tillhandahålles i Parfym-, Speceeri- och Färgaffärer. Parfiliager hos **Gelfer & Co., Stockholm.**

Anmälan.

Dagny utkommer **1902** med 20 häften, utgörande minst 28 tryckark.

Priset för hel årgång:

För medlemmar af **Fredrika-Bremer-Förbundet** ... kr. 3,50.

För icke medlemmar af **Fredrika-Bremer-Förbundet** » 5,00.

Förbundsmedlemmar prenumerera å **Fredrika-Bremer-Förbundets** byrå, 54 Drottninggatan, personligen eller medelst postanvisning. Icke förbundsmedlemmar kunna prenumerera dels vid alla postanstalter i riket, dels på förbundsbyrån, dels äfven hos hrr bokhandlare.

Lösnummer kunna erhållas å **Fredrika-Bremer-Förbundets** byrå till ett pris af 30 öre för enkelhäfte.

BARNÄNGENS antiseptiska **Vademecum** för **munnens, tändernas** och **hudens** vård m. m.

På begäran af Aktiebolaget Barnängens Tekniska Fabrik har jag inköpt prover af några i handeln förekommande, koncentrerade munvatten: **Vademecum**, **Dentolin**, **Stomatol**, **Gahnelit**, **Azymol** och **Aseptol** och anställt jämförande undersökningar öfver deras förmåga att döda bakterier och att hindra bakteriers utveckling. Dessa undersökningar hafva skett under ensartade förhållanden för de olika munvattnen, såväl hvad beträffar munvattnens utspädningsgrad och temperatur som metoden för undersökningarne och de använda bakteriekulturernas motståndskraft.

Resultaten af dessa undersökningar framgå af nedanstående tabeller:

I. 2 % lösning af munvattnen.

Vademecum	dödade i regel	Tyfusbacillen på 1 min.,	Difteribacillen på 1 min.
Dentolin	> » »	> » »	> 1-2 »
			> 2-3 »

II. 1 % lösning af munvattnen.

Vademecum	dödade i regel	Kolerabakterien på 1 min.,	Difteribacillen på 2 min.
Dentolin	> » »	> 1 »	> 3-4 »
Gahnelit	> » »	> 1 »	> 4 »
Stomatol	> » »	> 1-2 »	> 4 »
Azymol	> » »	ej på ½ tim.,	ej på 1 tim.
Aseptol	> » »	ej på 24 tim.,	ej på 24 tim.

Stockholm den 11 Juni 1899.

Germund Wirgin,

Leg. Läkare, Amanuens v. Karol. Institutets hyg. afdeln.

Annonser för **DAGNY**

upptagas af

fröken Ingeborg Bergström, 31 Östermalmsgatan 31.

Adress:

Fredrika-Bremer-Förbundet: Drottninggatan 54.

Rikstelefon 27 62.

Förbundets byrå öppen 11-4.

Allm. tel. 48 16